

sauna

Suomen Saunaseura ry:n jäsenlehti 4/2016

Suomen Saunaseuran
johtokunta 2017 s. 16

F.E. Sillanpään
saunaelämykset s. 18

Saunakylä
kotiutuu Jämsään s. 12

Asia jota urheiluautojen valmistajana haluamme kiihdyttää eniten: teknologinen kehitys.

Porsche E-Performance

Kuten 918 Spyderin ennätysaika Nürburgringin Nordschleifella todistaa, hybriditeknologialla on mahdollista saavuttaa huikeita tuloksia kilparadoilla. Sama pätee myös tieliikenteessä: Panamera 4 E-Hybrid tuo sähköistetyin suorituskyvyn jokapäiväiseen ajoon. Lue lisää: [Porsche.fi](https://www.porsche.fi)

www.porsche.fi

PORSCHE

AISTIEN VARASSA
JA KÄDEN

TAIDOLLA

Vantaan Pakkalassa joukko makkaran-
tekemisen mestareita valmistaa yhä
omin käsin artesaanimakkaroita. Nyt
nämä HK:n Maakarit® ovat valmistaneet
syksyn uutuuksia, joiden maut juontavat
juurensa Saksanmaalta, mutta tekemisen
taito Suomesta. Näissä ruokaisissa
uutuuksissa on 88 % lihaa. Nautitaan
kuumalta pannulta iltojen viiletessä.

Tutustu uutuuksiin ja niitä aiempiin:
Maakarit.fi

Ilmassa on juhlan tuntua

Joulu on juhlan aikaa. Joulunvieton juuret ovat jo pakanallisessa ajassa, jolloin talvipäivän seisausta juhlettiin 21. tai 22. joulukuuta. Suomen kielten sanat "joulu" ja "juhla" ovat eri-ikäisiä lainoja samasta muinaisskandinaavisesti sanasta.

Muoin joulua juhliittiinkin pitkään. Sanonta "Hyvä Tuomas joulun tuopi, paha Nuutti pois viepi" kertoo joulua vietetyn kaksi viikkoa. Vielä pidemmäksi joulun venyttää sanonta "Anterus (Antero) joulun aloittaa, Paavali panee pois". Joulua vietiin siis kaksi kuukautta.

Valtaosa suomalaisista saunoo jouluna ja useimmiten löylyistä nautitaan läheisten kanssa. Saunassa virittäytyään juhlan tunnelmaan ja aihetta juhlaan on muutenkin kuin jouluna.

Ensi vuonna tulee kuluneeksi 80 vuotta Suomen Saunaseuran perustamisesta. Juhlavuoden tapahtumissa saunaseuralaiset tapaavat toisiaan muutenkin kuin Vaskiniemessä.

Sauna-lehti toivottaa lukijoilleen, avustajilleen ja ilmoittajilleen lämminhenkistä joulua.

LEENA-KAISA SIMOLA
Päätoimittaja

Sauna-lehti sisältö 4/16

32

12

42

46

Sisällys

- 8 ..... Uutiset
- 12 ..... Saunakylä kotiutuu Jämsään
- 16 ..... Saunaseuran syyskokous
- 18 ..... F. E. Sillanpää:
herkkien saunaelämysten taiteilija
- 23 ..... Saunaseura 80 vuotta 2017
- 24 ..... Kotiseututyö on lähellä ihmistä
- 26 ..... Markku Tanttu:
Isä lämmitti savusaunan viikottain
- 28 ..... Hapenpuute Heinolan saunaturman syy?
- 32 ..... Sauna-festivaali 2016
– saunojen paratiisi Stadissa
- 34 ..... Yli satavuotias savusauna lämpimää
Kaliforniassa
- 38 ..... Helsinki Sauna Day sai taas väen liikkeelle
- 40 ..... Pertti Kuisma, saunassa syntynyt
- 42 ..... Saunan ja pesutilan valaistus:
Tunnelmaa ja turvallisuutta
- 46 ..... Satusaaren sauna eli projektin
neljä vaihetta
- 51 ..... Kansainvälisen Saunaliiton kuulumisia
- 53 ..... Yhteystiedot

Sauna-lehti 70. vuosikerta | www.sauna.fi | ISSN0357-6566

Julkaisija

Suomen Saunaseura ry
Vaskiniementie 10
00200 Helsinki
Tj Katariina Styrman
puh. 050 371 8178

Päätoimittaja

Leena-Kaisa Simola
Leka-Viestintä Oy
lehti@sauna.fi
gsm 0500 801 040

Visuaalisuus ja taitto

Klippi Design Management Oy
AD Yrjö Klippi ja Suvi Klippi

Painatus

Lönnberg Print & Promo
Painos 4 800 kpl

Toimitusneuvosto

Petteri Ormio, pj
Ben Grass
Tiina Kaskiario
Jarmo Lehtola
Hannu Saintula
Gina Sundgren
Lasse Viinikka

Ilmoitukset

Kristian Miettinen
gsm 0400 225 855
aurinia@kolumbus.fi

Sauna-lehti 1/2017

Ilmestyy maaliskuussa

Toimituksellinen
aineisto 20.1.

Ilmoitustilan varaukset 7.3. ja
aineistot 14.3. mennessä.

Osoitteen muutokset ja
jäsentietojen päivitykset:
www.sauna.fi

Kannen kuva

Kuvatoimisto Vastavalo/
Kuvaaja: Jorma Jämsen

Kaikki toimituksellinen
aineisto tulee
Saunaseuran käyttöön
kaikilla oikeuksilla,
emme vastaa tilaamatta
lähetyistä aineistoista

AINA LADATTU. AINA VALMIS.

Lexus-hybridejä ei tarvitse ladata.

Ne ovat valmiina ajoon aina ja kaikkialla – kirjaimellisesti, sillä Lexus Hybrid -mallisto on tarjonnut hienostuneinta hybridivoimaa jo 12 vuotta, ja sen tarjoamasta saumattomasta ajokokemuksesta nauttii jo yli miljoona ihmistä ympäri maailman.

Tutustu Lexus-hybridimallistoon, jossa premium ja Suomen paras palvelu ovat vasta lähtötaso: **lexus.fi**

AMAZING IN MOTION

Kuva: Rami Salle/Keksi

Perinteet, sauna ja saunaperinteet

”

Saunominen tulee aina saamaan uusia muotoja.

”

Suomen Saunaseura vaalii ja uudistaa suomalaista saunaperinnettä. Perinnehän ei ole mitään pysyvää tai muuttumatonta. Latinankielen perinnettä merkitsevä ”traditio” tarkoittaa luovuttamista ja hoidettavaksi antamista – vähitellen se alkoi tarkoittaa tärkeän tai arvokkaan uskomuksen, tavan tai tiedon edelleen välittämistä. Suomenkielen sana ”perinne” viittaa aineelliseen ja aineettomaan perintöön. ”Saunaperinteen” voi ajatella tarkoittavan kaikkea tietoa ja taitoa, joka liittyy saunoihin ja saunomiseen.

Suomalainen saunaperinne sisältää eränkävijä- ja talonpoikauskulttuurin piirteitä, jotka ovat muuntuneet ajan myötä. Esimerkiksi pulahtaminen ranta-saunasta järveen tai mereen ei ole mikään erityisen vanha saunakulttuurin piirre, vaan se on yleistynyt huvila- ja kesämökkikulttuurin mukana. Saunominen tulee saamaan aina uusia muotoja, joita jotkut ryhtyvät pian pitämään ikiaikaisina saunaperinteinä.

Tässä on Saunaseuralle haastetta. Meidän tulee siirtää eteenpäin parasta suomalaista saunaperinnettä. Samalla joudumme itse haaste-tuiksi. Meidän on pystyttävä osoittamaan, millä perusteella juuri meidän perinteinen saunamme on paras. Meidän on uskallettava kokeilla ja poiketa omista vakiintuneista perinteistämme – ei liikaa, ei liian usein eikä varsinkaan niin, että hukkaamme perinteen.

Saunaseura on viime aikoina löytänyt uudestaan omia parhaita perin-teitään, joihin kuuluu innokas keskustelu saunomisperinteistä. Tämä näkyi sympaattisella tavalla syyskokouksessa, jossa yhdistyksen asiat hoidettiin tunnollisesti, käytiin hyvää ja kriittistä keskustelua sekä kiisteltiin sivistyneesti ja perustellen perhesaunoista ja saunojen lämpötiloista. Perhe-saunat jatkuvat kahdesti ensi vuonna sunnuntaisin niin, etteivät ne häiritse kenenkään vakiintuneita saunatapoja ja samalla ovet avataan jäsenten perheille yhteiselle saunakokemukselle Vaskiniemessä.

Monen jäsenen pyynnöstä muistutan vielä, että työasiat ja liikeneuvottelut eivät kuulu Saunaseuraan. Saunamme ovat omistettu suomalaiselle sauna-kulttuurille, eivät edustamiselle tai neuvotteluille.

Hyoää joulunaikaa itse kullekin saunaseuralaiselle!

Tuomas M. S. Lehtonen
Suomen Saunaseuran puheenjohtaja

Tervetuloa joulusaunaan ja -kahville

● Joulukuun lauantait 10. ja 17.12. sekä jouluaatto ovat jaettu. Saunat ovat lämpiminä jäsenille jouluaattona klo 10–13.00 naisille ja 13.30–16.30 miehille, sisään pääsee 15.45 asti.

Saunatalo on juhlapyhien vuoksi suljettuna joulupäivänä 25.12., tapainpäivänä 26.12. uudenvuodenaattona 31.12., uudenvuodenpäivänä 1.1. sekä loppiaisena 6.1.2017.

Perinteiset joulukahvit tarjotaan 12. joulukuuta alkaen jouluaattoon asti.

Muistetaan johtokunnan suositus, jonka mukaan jäsenten tulisi rajoittaa vieraiden tuontia saunalle joulukuussa. Joulun aika on saunatalolla erittäin ruuhkaista aikaa. Jos on mahdollista, tuo saunalle vain perheenjäseniä.

Lämmin joulumieli säilyttää hyvän saunahengen ruuhkasta huolimatta.

Saunat ovat lämpiminä jäsenille jouluaattona klo 10–13.00 naisille ja 13.30–16.30 miehille, sisään pääsee 15.45 asti.

Perhesaunat jatkuvat 2017

● Perhesaunoista saadun palautteen perusteella seuran johtokunta päätti, että niitä järjestetään myös ensi vuonna.

*Yhteisiin löylyihin
pääsee sunnuntaina
2.4. ja 1.10. klo 12–18.*

Marjut eläkkeelle, Jenny emännäksi

● Saunatalon kahviota nelisen vuotta emännöinyt Marjut Puhakka jää eläkkeelle vuoden vaihteessa terveydellisistä syistä.

– Nivelreuman vuoksi tämä työ on käynyt minulle liian raskaaksi, Marjut sanoo.

Marjut on viihtynyt nämä vuodet kahvion emäntänä oikein hyvin.

– Parasta tässä työssä ovat asiakkaat. Sain heiltä aikoinaan lämpimän

vastaanoton ja sittemmin paljon myönteistä palautetta, mistä suuri kiitos kaikille.

Uutena emäntänä aloittaa Jenny Ranta.

– Jenny on ollut jo pari vuotta oikea käteni, joten kahvio toimii ja palvelee varmasti jatkossakin hyvin, Marjut sanoo ja kiittää kaikkia työtovereitaan syksyn aikana saamastaan tuesta.

– Haluan toivottaa kaikille jäsenille oikein hyvää joulua ja parempaa uutta vuotta!

Marjut Puhakka.

Tunnustuksia hyvästä saunateosta

● Hyvä Saunateko -tunnustus on uusi tapa nostaa esiin saunakulttuuriin liittyviä hyviä tekoja ja kannustaa sekä henkilöitä että yhteisöjä edistämään saunomisen myönteistä monimuotoisuutta. Saunaseuran johtokunta myöntää tunnustuksen harkintansa mukaan.

Ensimmäisen Hyvä Saunateko -tunnustuksen sai lähihoitaja-opiskelija Annukka Anttila. Työharjoittelussaan seinäjokelaisessa vanhusten palvelukeskuksessa hän saunotti pariskunnan, joka ei ollut päässyt yhdessä saunaan viiteen vuoteen.

Iltasanomat teki aiheesta jutun, joka levisi laajalti myös sosiaalisessa mediassa.

Saunaseuran johtokunnan mielestä tämä yksittäinen teko paransi merkittävästi kahden vanhuksen elämää ja toi hyvää mieltä kaikille. Se myös kertoo siitä, miten tärkeää monelle saunominen on ja miten myös eri tavoilla liikuntarajoitteisten tulisi päästä halutessaan saunomaan.

Kuka tai mikä mielestäsi ansaitsisi Hyvä Saunateko -tunnustuksen? Lähetä ehdotuksesi perusteluineen sähköpostilla osoitteeseen tj@sauna.fi.

Annukka Anttila.

Uudet jäsenet tapasivat

● Saunaseuraan hyväksyttiin syyskuussa 75 uutta jäsentä. Heille järjestettiin "Uusien jäsenten ilta", kuten jo vuoden alussa hyväksytyillekin. Uusi perinne lieenee siis syntynyt.

Paikalla oli noin 50 jäsentä, jotka saivat tilaisuudessa myös jäsenkorttinsa. Keskustelu oli hyvin innostunutta.

Seuraavan kerran uusia jäseniä otetaan todennäköisesti vuoden 2017 alkupuolella. Tieto löytyy aikanaan seuran verkkosivuilta kohdasta saunaseura/jäsenyys.

www.sauna.fi

Testatusti maailman paras!

Ainoastaan Sydän-kiukaan lämmönvaihtimessa on sekundääripoltto ja vastavirtakanavisto.

Vain korkeassa lämpötilassa hiukkaset ja kaasut palavat ja puhdistuvat tarkimmin.

Paloturvallisin lämpötilaluokka T400.

15 vuoden kehitystyön ja kolmen patentin tulos: maailman paras kiuas!

★★★★★
TESTIVOITAJA
TM RAKENNUSMAAILMA 5/2014

SYDÄN-KIUAS®

Paremmen saunan puolesta
www.sydankiuas.fi

Harvia haluaa yrityskaupalla myös saunojen maailmanmestariksi

● Saunayhtiö Harvia ostaa itävaltalaisen Sentiotecin, jolla on toimialan laajin perinteisten saunojen, infrapunasauvojen ja saunatarvikkeiden valikoima.

– Harvia on jo kiukaiden maailmanmestari. Tavoittemme on saavuttaa myös saunojen maailmanmestaruus. Kaupassa yhdistyvät kaksi johtavaa sauna-alan toimijaa. Jatkossa pystymme tarjoamaan koko Euroopassa täyden sauna-valikoiman sekä ammattilaisille että kuluttajille, kertoo Harvian toimitusjohtaja Tapio Pajuharju.

Harvia on Suomen markkinajohtaja ja maailman johtava kiuasvalmistaja. Sentiotec GmbH:n liikevaihto on kahdeksan miljoonaa euroa. Myyjänä on elektroniikan monialayhtiö Abatec Group AG.

Sentiotec on rakentanut Saksan ja Itävallan markkinoille yhden toimialan laajimmista jakelukanoista. Sitä hyödyntämällä Harvia saa lisämyyntiä myös nykyisille tuotteilleen, joita valmistetaan pääosin Muuramessa.

Sentiotec on erikoistunut saunahuoneisiin, infrapuna- ja höyrysaunoihin, digitaalisiin ohjauskeskuksiin, saunatarvikkeisiin sekä sähkökiukaisiin.

Aina valmis Forte-kiuas on yksi Harvian tämän vuoden uutuuksista. Räväkän ferrarinpunaisen lisäksi kiukaan saa myös kiiltävän mustana tai teräksen värisenä.

Yrityskauppa vahvistaa Harvian asemaa digitaalisessa saunanohjauksessa. Merkittävä osa Sentiotecin saunamyynnistä tulee ns. hybridisaunoista, joissa perinteisen saunan ja infrapunasauvan parhaat puolet on yhdistetty ja kokonaisuutta ohjataan digitaalisesti. www.harvia.fi

WARNER MUSIC
FINLAND

Juhlavuoden pyyhe ja lauteiset itselle tai lahjaksi

● Suomen Saunaseura on juhlavuotensa kunniaksi teettänyt omia kylpypyyhekeitä ja lauteisia. Molemmista on painettuna Erkki Tantun Saunaseuralle piirtämä Saunapäivä-kuva.

Tuotteet ovat Jokipiin Pellavan valmistamaa kotimaista käsityötä. Niitä on rajoitettu erä ja ne ovat saa-

Viinitynnnyristä sauna

● Heikki Karjalainen rakensi yli satavuotiaasta, ranskalaisesta viinitynnnyristä saunan. Hän kirjoitti hauskan ja ainutlaatuisen tarinansa kirjaksi, jonka kuvituksista vastaavat hän itse sekä poikansa. Noin 175-sivuisessa kirjassa onkin noin 140 kuvaa.

Rakentamisen lomassa käydään luonnossa, lasketaan verkot vesille ja valmistetaan kalaruokaa. Mukana on myös saunavihtatesti.

Kirja on kirjakaupoissa joulukuun aikana, hintaa reilut parikymppiä.

Jos haluaa tilata isompia määriä vaikkapa joulu- tai liikelahjoiksi, asiaa voi tiedustella sähköpostitse heikki.karjalainen@elisanet.fi.

tavilla vain saunatalolta.

Pyyhkeen koko on 80x145 cm ja sen hinta on 45 euroa. Lauteisten koko on 45x55 cm ja 27 euron hintaan saa kaksi lauteista.

Tuotteet on pakattu tyylikkääseen lahjarasiaan.

Laadukkaat, kestävät pellavatuotteet ovat hyvä hankinta sekä kotiin että joululahjaksi.

BWT

Bio Water Technique

Mullistava saunakokemus

Helo BWT:n avulla voit nauttia useista saunaelämyksistä yhdellä ainoalla kiukaalla. Nerokkaan suunnittelutyön tuloksena syntyi tämä innovatiivinen ratkaisu, joka takaa maksimaalisen saunautinnon energiatehokkaasti minimaalisilla CO2-päästöillä.

Lue lisää osoitteessa www.helo.fi/bwt

⊕ SAATAVILLA RAUTA- JA TUKKUKAUPPOISTA KAUTTA MAAN

helo
REWARD YOURSELF

Helo Oy   Tehtaankatu 5-7   11710 Riihimäki

Saunakylä kotiutuu Jämsään

– lähde tukemaan ja saunomaan

Muuramen Saunakylä löysi uuden paikan Jämsän Juokslahdesta. Kahdeksan pienempää savusaunaa on jo siirretty ja ensimmäiset kiu-kaat sihahtavat löylyä ensi kesänä.

Muuramen Saunakylä perustettiin 1980-luvun alussa. Se on ollut tärkeä suomalaisen saunaperin-teen säilyttäjä. Hankkeen suojelijana toimi sen käynnistyessä 1970-luvun lopulla presidentti Urho Kekkonen ja virallisissa avajaisissa kesällä 1983 vihkijänä toimi presidentti Mauno Koivisto.

Aluetta rakennettiin vuodesta 1979 ja viimeisimmät saunat saatiin 1996. Edustavia savusaunoja etsittiin ja koottiin maamme eri osista. Arkki-tehti Risto Vuolle-Apialalla oli kes-keinen rooli sekä Saunakylän raken-nusten etsinnässä ja siirtämisessä että saunakulttuuria koskevassa tutkimus-työssä.

Vuodesta 1985 Saunakylä ja sau-namuseo olivat Muuramen kun-nan omistuksessa. Saunakylässä oli parhaimmillaan kolmisenkymmentä erilaista saunaa eri puolilta Suomea. Kävijöitä oli vuosittain joitain tuhan-sia, joista noin puolet olivat ulkoma-laisia. Saunakylän toiminta Muura-messa päättyi vuonna 2010.

Saunakylälle löytyi pelastaja

Kun kulttuurihistoriallisesti arvokkai-den saunojen huono kunto ja Sau-nakylän kohtalo kävivät ilmi, heräsi

Saunakylä tulee toimimaan kaikkien saunaihminen paikkana, jonne voi tulla saunomaan kuka vain. Harjun sauna on jo odotta-massa kunnostusta.

saunaihminen piirissä ajatus sauna-kylän kokonaisuuden säilyttämisestä ja siirtämisestä. Hanketta varten perustettiin vuonna 2012 Suomen Saunakulttuuri ry.

Yhdistys etsi saunoille helposti saavutettavan, uuden paikan Päijän-teen rantamaisemista ja kohtuullisen matkan päässä Muuramesta. Näin päädyttiin Juokslahteen, Kukkaismäen matkailutilalle, josta ostettiin ranta-peltoa kolmen hehtaarin verran.

Muuramesta on nähtävästi mahdol-lista siirtää Jämsään 23 vanhaa savu-saunaa. Kahdeksan savusaunaa on jo Jämsässä nostettu kuivamaan ja niille on tehty uusia pärekattoja.

– Saunakylää ei alkuaan raken-nettu hetkessä, eikä sitä siirretäkään nopeasti. Vuosi 2017 tulee olemaan aktiivisen rakentamisen aikaa. Loput siirrettävissä olevat vanhat saunat kuljetetaan Jämsään ja niiden kun-nostaminen aloitetaan. Kaikki saunat kunnostetaan lämmitettäväksi, jotta ne säilyvät, toteaa yhdistyksen puheen-johtaja Saija Silen.

Saunakulttuuri ry:n laskelmien mukaan yhden saunan kunnostami-seen ja siirtämiseen lupamaksuineen kuluu keskimäärin kaksituhatta euroa.

Osa Muuramen Saunakylässä sijain-neista, mutta sittemmin tuhoutuneista saunoista tullaan rekonstruoimaan eli rakentamaan alkuperäisen mukai-seksi.

Uusia sukupolvia savusaunoihin

Saunakylän tarkoitus on tutustuttaa uudet sukupolvet savusaunomisen kulttuuriin elämyksien ja kokemuk-sien avulla.

Saunakylän erilaisissa savusau-noissa voi sauna sekä yleisövuoroilla että varaamalla koko saunan oman seurueensa käyttöön. Pääosa sau-noista tulee aktiiviseen käyttöön. Osa jää ”museosaunoiksi”, jotka eivät ole enää saunottavissa, mutta kertovat saunakulttuurin kehityksestä.

– Jämsän Saunakylä tulee toimi-maan saunaihminen yhteisenä paik-

Saunakylän alueella voi vierailla myös ilman saunomista, paikalle on jo nyt rakennettu eväspöydät ja ensi vuonna käytössä on myös grillauspaikka

Suomen Saunakulttuuri aloitti saunojen siirtämisen Muuramesta Jämsään viime kesänä. Urakka on iso: yli 20 vanhaa savusaunaa saadaan talteen uuteen Saunakylään.

Muuramen Saunakylään kootut saunat ovat kulttuurihistoriallisesti arvokkaita. Arkkitehti Risto Vuolle-Apialalla oli keskeinen rooli Saunakylän rakennusten etsinnässä ja siirtämisessä.

kana, jonne kaikilla on mahdollisuus tulla saunomaan ja pitämään saunakulttuuria yllä. Saunakylässä voi myös järjestää saunakulttuuriin liittyviä tapahtumia.

– Saunakylän alueella voi vierailla myös ilman saunomista, paikalle on jo nyt rakennettu eväspöydät ja ensi vuonna käytössä on myös grillauspaikka, Saija Silen kertoo.

Apuja tarvitaan

Saunakylän ylläpitoon tarvittava rahoitus pyritään saamaan muun muassa jäsen- ja saunamaksuista, saunojen vuokraamisesta yrityksille ja yksityisille sekä muusta oheistoiminnasta.

– Yhdistyksen jäsenet voivat osallistua savusaunojen kunnostamiseen oman osaamisensa ja kiinnostuksen mukaan sekä myös vaikkapa Saunakylän viestintään, vierailijoiden opastamiseen tai perinnetietonsa jakamiseen. Työtä tehdään Saunakylän hyväksi kokonaan vapaaehtoisvoimin eikä yhdistyksellä ole palkattua henkilökuntaa. ❖

Vanha savusauna saa uuden pärekaton.

Virpiön saunan sarana saa taas käyttöä, kunhan rakennus saadaan saunottavaan kuntoon.

Saunaseura Saunakylän kummiksi

■ Suomen Saunaseuran johtokunta on päättänyt tukea Jämsän Saunakylää. Saunaseura hankki kaksi kummisaunaa, joiden kunnostamista ja ylläpitoa se tukee kertaluonteisesti yhteensä 4 000 eurolla.

– Seuran sääntöjenkin mukainen tehtävä on edistää suomalaista saunakulttuuria. Saunakylä edustaa ainutlaatuista kokoelmaa kohtuullisesti säilyneitä eri puolilta maata kerättyjä perinteisiä suomalaisia saunoja, seuran varapuheenjohtaja Jussi Niemelä sanoo.

– Saunatutkimuksesta ja savusaunakirjoistaan kuuluisa arkkitehti, vuonna 1992 Löylynhenki-palkinnon edeltäjällä Samuli-palkinnolla palkittu Risto Vuolle-Apiala on tehnyt elämäntyönsä tämän saunakoelman keräämisessä.

Käytännössä seura kustantantaa kulttuuribudjetistaan kahden nimikkosaunan uudelleenpystyttämisen löylykuntoon.

– Yhteistyön ansiosta Suomen Saunaseuran jäsenet voivat Himoksen suunnalla liikkueensa vieraila saunakylässä ja varata museosaunoista oman saunavuoron jäsenhintaan, Niemelä toteaa.

Seuran nimikkosaunoiksi on valittu Siparila-niminen, karjalainen turvekattoinen maasavusauna sekä Korpilahti-niminen, suuri ja komea mallasparvella varustettu, keskisuomalainen hirsinen savusauna.

– Perinteikäs, komea hirsinen savusauna on luonteva valinta perinteikkäälle yhdistyksellemme. Maasavusauna taas on historiallisesti erityisen merkittävä, koska se edustaa kaikkein vanhinta ja yksinkertaisinta suomalaista saunatyyppeä. Maasuoja – maasavusauna tai maaläävä – oli mahdollista rakentaa, vaikka ei olisi ollut omaa maanomistusta ja siten juurikaan hirsistä käytettävissä, Jussi Niemelä kertoo.

– Oma kokemukseni on, että nimenomaan maasavusaunassa on kaikkein hienoimmat löylyt. Selittävinä tekijöinä on maaomaisen tunnelman lisäksi maaperästä välittyvä optimaalinen kosteus.

Suomen Saunakulttuuri ry:n puheenjohtaja Saija Silen kiittää Saunaseuraa.

– Saunakylälle tämä yhteistyö tuo mukanaan merkittävää tukea hankkeen toteuttamiseksi sekä suomalaisen savusaunakulttuurin historian säilyttämiseksi.

Saunaseura laittaa haasteen kiertämään

■ Saunaseura haastaa Sauna from Finlandin sekä kaikki sen sauna-alalla toimivat jäsenyritykset mukaan Saunakylän kummeiksi.

Tietysti haasteen saavat ilomieliin ottaa vastaan kaikki Saunakylästä kiinnostuneet yritykset tai yhdistykset tai vaikkapa yksityiset henkilöt.

Yksityishenkilölle helppo tapa on liittyä Suomen Saunakulttuuri ry:n jäseneksi. Jäsenmaksu on 20 euroa vuodessa.

Lisätietoja:

suomen.saunakulttuuri@gmail.com.
facebook.com/SuomenSaunakulttuuriRy

Myönteinen syyskokous:

Seuralla ja saunalla menee hyvin

Saunaseuran syyskokous marraskuun lopussa oli hyvin sujuva ja yksimielinen, ääntenlaskijoitakaan ei tarvittu.

Ennen varsinaisen kokouksen alkua Juha Telkkinen kertoi kokousväelle hyvän savusaunan rakentamisesta ja aihe herätti vilkasta keskustelua.

– Yleishyödyllisenä yhdistyksenä Saunaseuran tulee edistää saunakulttuuria kaikin tavoin. Tämä esitelmä oli hyvä esimerkki siitä, puheenjohtaja Tuomas M.S. Lehtonen kiitti.

– Seuran vuosikokoukset ovat puolestaan jäsenille hyviä tilaisuuksia tulla arvioimaan, miten luottamus-

Saunaseuran johtokunta 2017: Tuomas M.S. Lehtonen (pj), Mikko Fritze, Jarmo Lehtola, Ritva Ohmeroluoma, Hannu Sain-tula, Gina Sundgrén, Antti Säiläkivi, Jussi Niemelä ja Antti Lavo-nen. Risto Pitkänen joutui poistumaan ennen kuvausta, joten hän on vieressä olevassa kuvassa.

henkilöt ovat hoitaneet tehtäviään sekä katsomaan yhdessä tulevaisuuteen, Lehtonen jatkoi.

Tällä kertaa kokouskutsua oli noudattanut 46 jäsentä. Kokouksen puheenjohtajana toimi Kalevi Matilainen.

Sauna kiinnostaa

Saunaseuran toiminnanjohtaja Kata-riina Styrman totesi omassa katsauksessaan, että saunat ja saunakulttuuri herättävät nyt kiinnostusta sekä Suomessa että kansainvälisesti.

– Helsingin uudet saunat ovat nostaneet esiin juttuja myös saunomisesta yleensä ja sen perinteistä. Mediassa Saunaseuran rooli asiantuntijana on korostunut ja meiltä pyydetään lausuntoja erilaisiin haastatteluihin.

Saunaseurassa on nyt noin 4 300 jäsentä, joista tänä vuonna hyväksytyjä 340.

– Jäseniä tulisi enemmän kuin seura pystyy kerralla ottamaan. Uskon, että he eivät hakeudu jäseniksi vain Vaskiniemen saunojen vuoksi, vaan

arvostavat myös seuran tekemää työtä saunakulttuurin hyväksi.

– Seuran talous on tällä hetkellä erittäin hyvässä kunnossa. Tuleva juh-lavuosi vaatii panostuksia, mutta ne eivät vaaranna taloudellista tilannetta millään lailla. Mitään uhkakuvia ei nyt ole – on vain hienoa, kuinka hyvin saunalla menee.

Tulevaisuuden teemoja

Syyskokouksessa oli esillä myös seuran strategia.

– Sana strategia voi kuulostaa yhdistysoimintaan liitettynä väärältä. Seuran ”strategiahan” on jo itse asiassa hyvin määritelty seuran säännöissä ja tarkoituspöytäkirjassa. Kyse onkin siitä, että olemme johtokunnassa keränneet keskeisiä teemoja, joita tulevat johtokunnat voivat toteuttaa seuran toiminnassa, Tuomas Lehtonen totesi.

Teemoissa on nostettu esiin muun muassa seuran tehtävä saunakulttuurin ylläpitäjänä ja kehittäjänä, Lauttasaaren saunatalo ja seuran toiminnan jatkuvuuden turvaaminen.

– Jäsenet ovat tärkeä teema. Jäsenet pitäisi saada tiiviimmin osaksi seuran toimintaa ja kirkastaa kaikille seuran yleishyödyllistä roolia. Jäsenten avulla seura voi säilyttää elinvoimansa.

Saunaseuran ainaisjäsen Heljä Kivioja muistutti, että oikeaan saunakulttuuriin kuuluu opettaa lapset saunomaan. Syyskokouksessa käytiin keskustelua muun muassa perhesaunoista.

Suomalaisen saunan päivä liputuspäiväksi

Saunaseuran varapuheenjohtaja Jussi Niemelä kertoi alustavasti hankkeesta, jonka tarkoituksena on saada Suomalaisen saunan päivä vakiintuneeksi liputuspäiväksi. Saunan päivää on vietetty kesäkuun toinen lauantai jo noin 30 vuotta.

Alkuvuodesta käynnistyy kampanja, jossa digitaaliseen kansalaisadressiin kerätään allekirjoituksia liputuspäivän puolesta.

Hankkeessa ovat mukana Sauna-seuran lisäksi Sauna from Finland sekä sen jäsenyrityksiä.

Ehdotus keräsi kokousväeltä aplodit. Aiheesta lisää ensi vuoden puolella seuran verkkosivuilla ja Sauna-lehdessä 1/17. ❖

”Johtokunta palvelee jäsenistön etua”

■ Suomen Saunaseuran johtokunta vuodelle 2017 valittiin nimitysvaliokunnan esityksen mukaisesti.

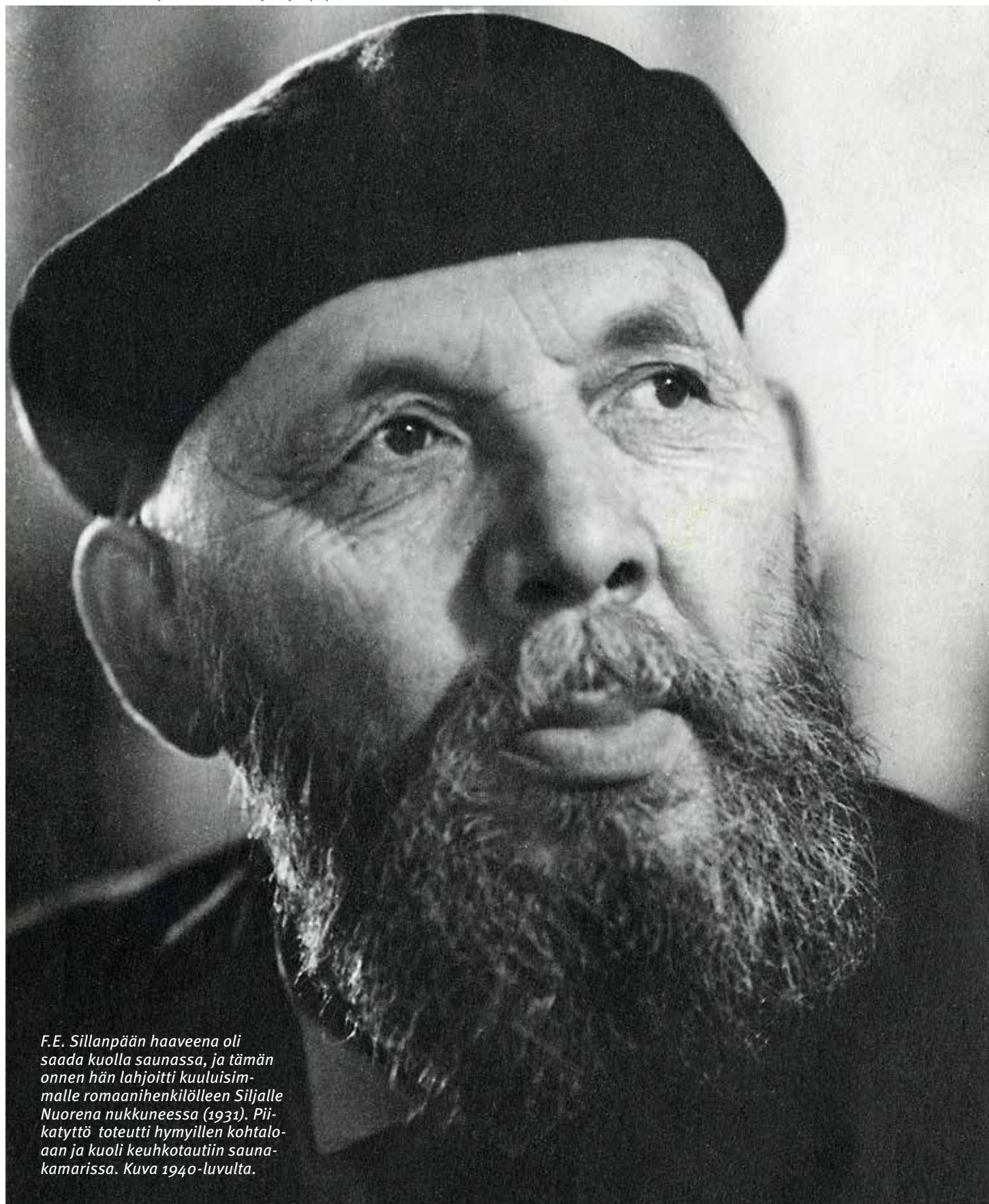
– Erityisesti uusia jäseniä harkitessamme mietimme, mitä taitoja johtokunnassa tarvitaan lisää. Uskomme, että näillä valinnoilla saamme johtokunnan, joka palvelee jäsenistön etua parhaalla mahdollisella tavalla, perusteli valiokunnan puheenjohtaja Lasse Viinikka.

Johtokunnassa jatkavat Tuomas M.S. Lehtonen (pj), Jussi Niemelä, Antti Lavonen, Hannu Saintula, Gina Sundgrén ja Antti Säiläkivi. Erovuoroisista Mikko Fritze ja Jarmo Lehtola valittiin jatkokon seuraavalle kaksivuotiskaudelle. Uusiksi jäseniksi valittiin Ritva Ohmeroluoma ja Risto Pitkänen. Erovuoroisista johtokunnan jäsenistä Katri Makkonen ja Petteri Ormio olivat ilmoittaneet, etteivät ole enää käytettävissä. Uudet jäsenet esitellään Sauna-lehdessä 1/17.

Syyskokous pidettiin HTC:n isossa auditoriossa, jossa noin 50 osanottajaa näytti kouralliselta.

F.E. Sillanpään haaveena oli saada kuolla saunassa, ja tämän onnen hän lahjoitti kuuluisimmalle romaanihenkilölleen Siljalle Nuorena nukkuneessa (1931). Pii-katytty toteutti hymyillen kohtalonsaan ja kuoli keuhkotautiin saunakamarissa. Kuva 1940-luvulta.

F. E. Sillanpää

oli herkkien saunaelämysten taiteilija

Kuva saunasta uudestisyntymisen kohtuna toistuu F.E. Sillanpään tuotannossa. Sillanpään voimalisina miehuuden vuosina sauna oli hänen keskeisiä nautiskelu- ja mietiskelypaikkojaan. Ikääntyessään Sillanpää kiintyi yhä lujemmin saunaan, kun muut nautinnot heikkenivät.

Näin kertoo professori Panu Rajala Sauna-lehdelle kirjoittamassaan artikkelissa.

Mäkituvan poika Frans Emil syntyi Hämeenkyrössä 16.9.1888, kukaties saunassa. Toisaalta hänen vanhempansa viljelivät talonpoikaisia perinteitä, vaikka olivat säädystä laskeutuneita. Tällöin hommattiin joku kylän käteväksi tunnettu vaimo avustamaan, ja synnytys sujui yhtä hyvin pirtin sängyssä kuin kamarin rauhassa.

Mutta sauna itsessään edusti Sillanpäälle uudestisyntymistä, eräänlaista elämän kohtua. Saunan pimeä ja ahdas lämpö palautti eläytyvän kyyristyjän samaan alkutilaan, josta hän oli lähtöisin.

Kun Sillanpään opinnot olivat Helsingin yliopistossa joutuneet hieman hunningolle, hän joutui palaamaan Hämeenkyrön Töllinmäkeen, köyhtyneitten vanhempiensa niskoille pelkät velat tuomisinaan. Hän on kuvannut saapumisensa kotiin myöhään jouluaattona 1913:

Astuin tuohon pieneen saunaan, jossa sittemmin olen pitänyt niin monta hiljaista hartaushetkeä. Istuen yksinäni tavattoman pienessä parvessa, selkällä lattialle päin, kuuntelin löylyn kohinaa, joka sitten muuttui kihinäksi, pirahteli lopulta tuskin kuultavina pikkuääninä ja vihdoinkin raukeni kuumaksi äänettömyydeksi. Siinä sopi ajatella päättynyttä vaellustaan, aloitella tilintekoa. Siinä

hiipi toveriksi miehen oma oleellinen itseys, mieleen palautui etäinen onnellinen lapsuus, ei minään muistona, vaan suoranaisena olotilana. Lämpenevää ruumiskin tuntui palautuvan puhtaanseen poikatilaansa, tuohon, kun saunasta juostiin suoraan sänkyyn vällyjen alle ja kykerryttiin sinne siihen asentoon, jossa jokaisen ihmisen maailmassa on ollut paras olla: noina hiljaisina ajattomina viikkoina ennen syntymistään...

Kirjailijan ura käynnistyi saunassa

Puhdistautumisen kokemus johti sitten uudelle uralle. Epäonnistunut lääketieteen ylioppilas ryhtyi kirjoittelemaan kertomuksia ja lähetti niitä Uuteen Suomettareen. Pian hänet kutsuttiin Porvooseen WSOY:n toimistoon neuvottelemaan romaanin kirjoittamisesta. Kirjailijan uran voi sanoa käynnistyneen saunan uumenissa.

Esikoisromaanissa *Elämä ja aurinko* (1916) käydään miehissä juhannussau-nassa, ja tällöin vahva maalaisylioppilas Elias nolaa fyysisellä paremmuudellaan kaupunkilaisen lukumiehen, heiveröisen Bruniuksen. Elias on jo kokeillut rantalepikossa voimiaan Bruniuksen tulevan vaimon Olgan kanssa.

Hänen haaveensa oli myös saada kuolla saunassa, ja tämän onnen hän lahjoitti kuuluisimmalle romaanihenkilölleen Siljalle Nuorena nukkuneessa (1931). Piikatyttö toteutti hymyillen kohtaloon ja kuoli keuhkotautiin saunakamarissa.

"Sauna edusti Sillanpäälle uudesti syntymistä."

Myös Elokuussa (1941) valmistellaan pitkällisesti sauna, missä kanavanvartija Viktor Sundvallin nuoruuden rakastettu Maija Länsilehto kypsyy edessä olevaan, kohtalokkaaseen lemmenkisaan miehen kanssa.

Lakeisen aukosta seurattiin suviyön vivahteita

F.E. Sillanpää rakennutti taiteilijahuvilansa Saavutuksen Hämeenkyröön vuonna 1920, ja erityisen huolellisesti suunniteltiin sen sauna. Apuna oli paras asiantuntija, kansantieteilijä Sakari Pälsi, Sillanpään vanha kaveri ja kiistakumppani. Yhdessä miehet pohtasivat saunan ominaislaatua monissa istunnoissa ennen kuin piirustukset selvisivät.

Saavutuksen saunasta tuli laajahko hirsiseinäinen rakennus Kallioisten selän rantaan. Siinä oli pesu- ja leivintupa ja itse sauna, jossa olivat vartaat lihan palvaamista sekä kuurna ja tynnyri sahdin valmistusta varten.

Erillistä pukuhuonetta ei tarvittu, sillä saunaan mentiin valmiiksi alastomana tai kylpytakissa. Parvi oli korkealla, jyrkävä kiuas luonnonkivistä koottu. Kiuas oli kertalämmitteinen, pesä savupiipulla varustettu. Savusaunaa pidettiin siihen aikaan köyhän ajan jäänteinä, käytöstä poistuvana.

Lisänä saunan parvelle suunniteltiin vipulaite, jolla isäntä saattoi selällään maaten isovarpaallaan säännöstellä lakeisen aukkoa ja virauttaa vettä kannusta kiukaalle. Kunnon lölyihin tarvittiin tietysti istuma-asentoa, vesi-soikkoa ja kuoppaa.

Saavutuksen sauna lämpeni kesäkuukausina lähes joka ilta mahtavilla koivuhaloilla. Kyläläiset pitivät tätä tolkkuttomana tuhlauksena, mutta kirjailijalla oli oma inspiraation lähteenä. Hän tähytti lakeisen aukosta suviyön valonvivahteita ja keräsi tunnelmia. Poikiensakin hän käski kurkistaa aukosta ja kertoa, mitä näkivät. Se oli parasta havainto-oppia kasvuikäisille.

Nuori ylioppilas Frans Emil Sillanpää vuonna 1912. Lääketieteen opinnot eivät onnistuneet, mutta F.E. Sillanpäästä tulikin kirjailija ja hän sai ensimmäisenä suomalaisena Nobel-palkinnon vuonna 1939.

F. E. Sillanpään (1888–1964) joulupakinoita kuultiin radiossa vuosina 1945–1963. Hän saavutti niillä suuremman yleisön kuin konsanaan kirjoillaan. Pakinoissaan "Taata" kuvaili lapsuutensa joulunviettoa Myllykolon pienessä mökissä. Hän kertoi myös mietteitään joulun uskonnollisesta sanomasta.

**Taatan televisioituja
joulupakinoita voi katsoa
YLEn Elävästä
arkistosta.**

Joulusauna, pyhin kaikista

Kerran, vaimonsa seitsemännen synnytyksen vuoksi, Sillanpään oli vietettävä joulua Helsingissä. Yleinen joulusauna suurkaupungissa oli hänelle kalvas kokemus. Kaupunkilaissauna merkitsi hänelle "oikean saunan valjua kuvastelua", samoin vieras pesijätär oudoksutti. Mutta niissäkin oloissa sauna valtasi lopulta miehen mielen:

Tahdon olla lapsi jälleen. Yksi kohta siinä ainoassa suurkaupungin joulussa, jonka toistaiseksi olen elänyt... Joku heitti vettä kiukaan kiville. Kohahti, sitten siihisi. Se ääni oli kuin jonkun hyvän tutun olennon puhetta, jota minun sopi ymmärtää, kuten kerran parikymmentä vuotta sitten maailmalta palattuani Töllinmäen joulusaunassa. Sen äänenhän minä syntymähetkestäni ruveten olin niin usein tavannut ja aina vain alastomana. Tuossa joulusaunan lölyyn kihinässä on enemmän vuodenvaihteen tunnelmaa kuin uudenvuoden yön kellonlyönneissä. --- Joulusauna, pyhin kaikista.

Kuules, ku joulu tulee...

Ikääntyessään Sillanpää kiintyi yhä lujemmin saunaan, kun muut nautinnon heikkenivät. Taatan saunottaminen Saavutuksen kesinä oli hänen vanhempien lastensa tärkeä velvollisuus. Kerran näillä oli muuta mentävää, ja saunottaminen jäi tyttären tytarelle, kainolle neidolle. Kun hän oli selvinnyt selänpesusta, hän huikkasi: "Taata saa sitten itse pestä loput."

Kirjailijamestari vilkaisi alakuloisena miehuuttaan ja totesi: "Niin niin, tämmöset loput nää alkaa oleen, mutta ennen ne oli komeet vehkeet."

Radion joulusaarnoissaan, joita hän piti jokaisena aattoiltana vuosina 1945–1964, hän palasi lapsuutensa elämyksiin. Sauna oli silloin joulun hienoin momentti. Eemelin vanhemmat Pransu ja Miina osasivat järjestää saunasta runollis-draamallisen tapah-

”

Saunan parven vipulaiteella isäntä saattoi selällään maaten isovarpaallaan säännöstellä lakeisen aukkoa ja virauttaa vettä kannusta kiukaalle.

”

Frans Emil Sillanpää kotonaan vaimonsa Olgan ja tyttärensä kanssa.

F.E. Sillanpään lapsuusmaisemassa, Myllykolussa toimii kesäteatteri, jossa ensi kesänä esitetään ooppera F.E. Sillanpään elämästä.

tuman. Sillä aikaa kun äiti ja poika saunoivat, isä vei oljet pirtin lattialle. Äiti saattoi saunassa kuiskata: "Kuules ku joulu tulee..." Ja katso, kun he palasivat saunasta vaatteitaan kantaen, joulu oli tullut.

Sillanpään herkin joulukuvitelma liittyy sekin joulusaunaan. Se on tallennettuna tunnelmapalaseen "Unelma joulusta" kokoelmassa Rippi (1928). Siinä hän käsitteli kahta lempiaiheitaan, joulua ja saunaa, jotka kuuluivat erottamattomasti yhteen. Niihin hän liittää kuoleman jylhän juhlahetken, sekin hänen pysyviä aiheitaan. Sauna palveli yhtä hyvin syntymää ja kuolemaa kuin elämää niiden välissä.

Ihmisen lempein onni on saavutettavissa jouluaaton jälkilöylyssä. Kun talonväki on painunut yöpuulle,

kirjailija hiipii yksin saunaan ja kiipeää parvelle jälkilämpöön. Hän avaa räppänän ja oikaisee oljille.

Ihmisen hengellinen autuus on kai korkeimmillaan silloin, kun hän voi kuvitella kuoleman tulon hiljaisena, kohoavana juhlatapauksena. Niin käy minun siinä joulun aamuyön hengessä, keskellä erämaata – unelmassa. Siinä voisin antaa sen tulla. Siinä ovat niin pieniä kaikki tehdyt ja tekemättä jääneet, kaikki inhimilliset suhteet, läheisimmätkin. Siihen oloon ja tilaan toivoisin keran pääseväni, kun tuo huomattava hetki on ovella. Siitä toivoisin saavani lähteä, kenenkään näkemättä, kuulematta, tietämättä. Äärettömän pieni lämmin kohta vain sammuisi äärettömän suuren ja kylmän avaruuden keskellä. ❖

Sillanpää-oopperan ensi-ilta kesällä 2017 Hämeenkyrössä

■ Baritoni Waltteri Torikan ideasta lähtenyt Sillanpää-ooppera saa ensi-iltansa ensi kesänä F.E. Sillanpään kotimaisemissa Hämeenkyrön Myllykolun Kesäteatterissa.

Oopperan on säveltänyt Seppo Pohjola, libreton kirjoittanut filtri., kirjailija Panu Rajala, ohjaus ja koreografia ovat Marco Bjurströmin, taiteellisenä johtajana ja nuoren Sillanpään roolissa on Waltteri Torikka, lavastesuunnittelusta vastaa taiteilija, maanviljelijä Osmo Rauhala, vanhana Sillanpään esiintyy baritoni Sauli Tiilikainen ja Siikrin, F. E. Sillanpään vaimon roolin esittää sopraano Helena Juntunen.

Orkesterina on TampereRaw kapellimestarina Petri Komulainen.

Oopperan tuotannosta vastaa F.E. Sillanpään Seura r.y.

Lisätietoja: www.fesillanpaa.com

F.E. Sillanpää nuoruudenkoti Töllinmäki Hämeenkyrössä.

"Töllinmäen joulusaunan löylyn kihinässä on enemmän vuodenvaihteen tunnelmaa kuin uudenvuoden kellonlyönneissä." Ikävä kyllä arkistoista ei löytynyt painokelpoisia kuvia Sillanpään lapsuuskodin Töllinmäen eikä hänen Saavutus-taiteilijakotinsa saunoista.

Vuodesta 1937

SUOMEN SAUNASEURA FINSKA BASTUSÄLLSKAPET THE FINNISH SAUNA SOCIETY

Suomen Saunaseura 80 vuotta

Jäsenten ja sauna- kulttuurin juhlaa

– Koko ensi vuosi on sekä Saunaseuran että saunan ystävien juhlaa, lupaa seuran toiminnanjohtaja Katariina Styrman.

Suomen Saunaseura perustettiin vuonna 1937 ja yhdistyksen alkuperäinen nimi olikin Suomalaisen saunan ystävät.

– Kun 80 vuotta tulee marraskuussa täyteen, järjestämme jäsenistölle vuosijuhlat, Katariina Styrman sanoo.

Juhlavuosi tulee näkymään monin eri tavoin pitkin vuotta.

– Esimerkiksi vuosikokousten yhteydessä on mielenkiintoiset sauna-aiheet esitelmät.

Itsenäisen Suomen ja Saunaseuran yhteisen juhlavuoden kunniaksi seura on kerännyt tietoa saunoista, jotka ovat olleet jatkuvassa käytössä vähintään vuodesta 1917. Projekti on osa Suomen itsenäisyyden juhlavuoden virallista ohjelmaa.

– Tavoitteena oli löytää sata tällaista saunaa, mutta tähän mennessä olemme saaneet tietoa jo noin 200 saunasta. Kerromme tuloksista ensi vuonna ja esittelemme saunoja ainakin Sauna-lehden palstoilla, Styrman sanoo.

– Saunaseura kunnioittaa perinteitä, mutta on ehdottomasti mukana myös saunakulttuurin muutoksessa, toiminnanjohtaja Katariina Styrman sanoo.

Sauna hyvässä nosteessa

Suomen Saunaseura yleishyödyllisenä yhteisönä vaalii ja edistää suomalaista saunakulttuuria.

– On ollut ilo havaita, miten saunomiseen liittyvät asiat ovat olleet entistä enemmän esillä. Sauna on hyvässä nosteessa, mutta emme varmasti ole vielä aallon harjalla. Saunaseura kunnioittaa perinteitä, mutta on ehdottomasti mukana myös muutoksessa.

– Kiinnostus yleisiin saunoihin ja saunatapahtumiin on kasvanut. Ensi vuonna aiomme järjestää jäsenistölle retkiä erilaisiin saunakohteisiin jonkin ulkopuolisen tahon kanssa.

*Suomen Saunaseura
toivottaa kaikille
jäsenilleen, kumppa-
neilleen ja saunan
ystävälle rauhallista
joulua ja onnea
sekä miellyttäviä
saunahetkiä
tulevaan vuoteen!*

– Seura tulee ensi vuonna julkistamaan kaikille yhteiset saunomissuositukset. Sauna on osa elävää kulttuuria ja aina tulee uusia tapoja saunaa. Kyseessä on siis nimenomaan suosituksia, koska ei ole yhtä, oikeaa tapaa saunaa. Samoin meillä on tekeillä ohjeet siitä, miten ulkomaalaiset voivat perehdyttää suomalaiseen saunaan.

Miten Sinä haluaisit juhlia?

Seuran juhla tulee näkymään ensi vuoden Sauna-lehdissä, joista 2/17 on varsinainen juhlanumero. Sauna-lehti ja Meidän Mökki -lehti ovat sopineet ensi vuodeksi yhteistyöstä, johon liittyy mm. valokuvakilpailu ja sisällön tuotantoa.

Ensi vuonna on paljon sauna-aiheisia tapahtumia, joissa seura on jotenkin mukana. Ajankohtaista tietoa saa seuraamalla seuran verkkosivuja.

Katariina Styrman kutsuu kaikki seuran jäsenet mukaan suunnittelemaan juhlavuoden tapahtumia.

– Mitä kaikkea ensi vuonna voimmekaan yhdessä tehdä? Lähetä ehdotuksesi sähköpostilla osoitteeseen: tj@sauna.fi!

Kotiseututyö on lähellä ihmistä

– Esimerkiksi kuntaliitokset tuovat ihan uudella tavalla esiin Kotiseutuliiton merkityksen, sanovat puheenjohtaja Janne Vilkuna ja toiminnanjohtaja Riitta Vanhatalo.

Suomi ja suomalaisuus ovat kulttuurisesti entistä monimuotoisempia. Suomen Kotiseutuliitto elää ajassa mukana ja edistää moniarvoista kotiseututyötä – paikallisiin lähtökohtiin pohjautuen.

Suomalainen yhteiskunta on muuttunut monesti sitten Suomen Kotiseutuliiton perustamisen vuonna 1949. Toiminnan tavoite on kuitenkin pysynyt samana. Liitto edistää monimuotoista suomalaista kulttuuria ja paikalliskulttuurien arvostusta, kehittää ja tukee kotiseututyötä sekä palvelee jäseniään kotiseututyön etujärjestönä.

Liitto on luonnollisesti kehittänyt toimintaansa aikojen mukaisesti.

– Kukaan ei voi määritellä oikeaa

suomalaisuutta. Kulttuuriperintömme ei ole yhtenäinen, sillä Suomi on laaja maa ja Utsjoen sekä Hangon väliin mahtuu monenlaista suomalaista kulttuuria. Sen sijaan voimme puhua yhteisistä suomalaisista arvoista, sanoo Suomen Kotiseutuliiton valtuuston puheenjohtaja, professori Janne Vilkuna.

– Kun yhteiskunnassa on eletty uusia aikoja, Kotiseutuliitto on aina pitänyt pintansa. Jäsenyhdistysten määräkin on kasvanut, sanoo puolestaan liiton toiminnanjohtaja Riitta Vanhatalo.

– Nyt esimerkiksi kuntakentän ja maakuntien hallinnollinen murros koskettaa jäseniämme ja pyrimme katsomaan kehitystä kaikkien kanalta. Yhteistyömme maakuntaliittojen

kanssa yhdistää myös kunnat ja yhdistykset mukaan. Esimerkiksi kuntaliitokset tuovat ihan uudella tavalla esiin Kotiseutuliiton merkityksen. Isoissa kunnissa paikallisen kulttuuriperinnön ja identiteetin tukeminen on tärkeää, Vanhatalo sanoo.

– Kulttuuriperintö ei ole kulu tai rasite, vaan yhteiskunnallinen voimavara, Vilkuna korostaa.

Museot täynnä tarinoita

Suomen kulttuuriperintöä on tallennettu arviolta yli tuhanteen museoon, joista peräti noin 800 on vapaaehtoisten ylläpitämiä, paikallisia museoita.

– Museoissa on arviolta miljoona kävijää vuodessa ja vapaaehtoista työtä tehdään kymmeniä tuhansia tunteja. Paikallista työtä tehdään rakkaus-

Kotiseutuliitto on pitänyt pintansa yhteiskunnan muutoksissa.

desta kulttuuriperintöön. Museot ovat täynnä esineitä ja ennen kaikkea niihin liittyviä tarinoita, Vilkuna sanoo.

Kotiseutuliitto onkin haastanut Suomen juhluvuoden kunniaksi maamme paikallismuseot kertomaan itsenäisen Suomen tarinaa. Museot saavat valita kokoelmistaan yhden esineen ja kertoa sen tarinan avulla jotakin olennaista paikkakunnasta, kotiseudusta – kenties koko Suomesta, suomalaisuudesta ja maamme tarinasta. Liitto julkaisee kaikki esineet ja tarinat verkossa ensi vuoden aikana.

– Esineiden tarinat kertovat ja todistavat menneisyyden tapahtumista ja ilmiöistä. Museoesine on näin aina sekä aineellisten että aineettomien arvojen tulos, ja usein aineeton on arvokkainta, Vilkuna sanoo.

Sauna osa kulttuuriperintöä

Janne Vilkuna ja Riitta Vanhatalo sanovat saunomisen olevan oleellinen osa suomalaista kulttuuriperintöä.

– Tanskassa on nyt trendinä ”hygge”, joka kehottaa ihmisiä ottamaan rennosti. Näinhän me suomalaiset olemme osanneet tehdä saunassa aina, Vilkuna sanoo.

Hän sanoo vieneensä usein kansainvälisiä vieraita saunomaan ja talvisin avantoonkin, mutta järkevällä tavalla.

– Sauna on aina ollut kaikille elämys. Suomalainen kulttuurimatkailu voi olla parhaimmillaan tavallista, suomalaista elämää. Vaikka olemmekin pohjoismaalaisia, olemme kuitenkin erilaisia kuin ruotsalaiset tai norjalaiset.

Elävää perintöä talteen

Janne Vilkuna näkee nykyisessä ajassa tiettyä analogiaa liiton alkuvuosiin.

– Silloin perustettiin runsaasti yhdistyksiä, joiden avulla saatiin ihmisiä järkevään toimintaan kotimaan ja isänmaan hyväksi. Nytkin esimerkiksi työttömät ihmiset voivat kanavoitua yhdistysten kautta erilaiseen toimintaan, Vilkuna sanoo.

– Yhdistysten toiminta on erityisen mielekästä, kun saadaan tuotettua työllistäviä hankkeita, Riitta Vanhatalo sanoo.

– Esineiden tarinat kertovat ja todistavat menneisyyden tapahtumista ja ilmiöistä. Museoesine on näin aina sekä aineellisten että aineettomien arvojen tulos, ja usein aineeton on arvokkainta, Janne Vilkuna sanoo.

– Yhdistysten piirissä voi tehdä, mitä osaa ja haluaa. Toiminta on erityisen mielekästä, kun saadaan tuotettua työllistäviä hankkeita, Vanhatalo toteaa.

Janne Vilkuna oli mukana laatimassa Faron yleissopimusta kulttuuriperinnön yhteiskunnallisesta merkityksestä. Sopimus korostaa aineellista ja aineetonta kulttuuriperintöä yhteisenä ja arvokkaana voimavarana. Suomessa sopimusta ei ole vielä ratifioitu ja jalkautettu, mutta töitä on jo tehty.

– Kotiseutuliitto teki yhdessä Museoviraston kanssa taustaselvityksen kulttuuriperinnön hyödyntämisestä niin elinkeinoelämässä, ihmisten arjessa, asuinalueiden viihtyisyydessä kuin hyvässä hallinnossakin, Riitta Vanhatalo sanoo.

Unescon aineettoman kulttuuriperinnön yleissopimus syntyi 2003 ja Suomi ratifioi sen 2013.

– Yhteisöt saavat nyt itse ehdottaa suojeltavia aineettomia kulttuuriperintöjä. Ehdotuksia koordinoi Museovirasto. Näin yhteisöillä on suuri merkitys elävien kulttuuriperintöjen vaalimisessa, Vilkuna toteaa.

Janne Vilkuna on akateemikko Kustaa Vilkun pojanpoika. Kustaa Vilkuna oli aikoinaan perustamassa Saunaseuraa ja hän kirjoitti Saunalteen artikkeleita aktiivisesti. ♦

Suomen Kotiseutuliitto

- perustettu 1949
- kotiseututyön keskusjärjestö
- Suomen suurin kulttuurialan kansalaisjärjestö
- yli 840 yhteisöjäsentä, mukana yli kolmannes Suomen kaupungeista ja kunnista
- yli 230 henkilöjäsentä
- jäsenkentässä toimii noin 150 000 kulttuuritietoista kansalaista
- www.kotiseutuliitto.fi

Kalenterikuvat valinnut Markku Tantt:

Isä lämmitti savusaunan kaksi kertaa viikossa

Saunaseuran juhluvuoden kalenterin Erkki Tantun mehevät ja kansanomaiset kuvat sekä niihin liittyvät sutkaisut on valinnut taiteilijan poika Markku Tantt.

Erkki Tantun runsas tuotanto on kuvittaja ja kirjailija Markku Tanttun niitä arvostavassa hallinnassa. Markun ylläpidettäväksi jäi myös Eva ja Erkki Tantun perheen kesäpaikka savusaunoineen. Markku onkin viettänyt kesiä perheen mökillä kaksivuotiaasta saakka. Saunoen ja luonnosta nauttien.

– Isä lämmitti savusaunan kaksi kertaa viikossa, ja hänellä oli siihen omat ruttiinsa. Saunapäivät olivat keskiviikko ja launtai, kertoo Markku.

Sauna sijaitsee pienehköllä saarella runsaan sadan metrin päässä mökkirannasta.

Kuvittaja ja kirjailija Markku Tantt ylläpitää ja huolehtii isänsä Erkki Tanttun laajaa kuvallista perintöä. Hän on myös tehnyt ja kustantanut Erkki Tanttun taiteesta useita kirjoja.

Nauti löylyistä täysin siemauksin.

Sauna on paikka, jossa keho ja mieli puhdistuvat – ja sitä nautinnollisempi on saunakokemus, mitä paremmassa kunnossa keho ja mieli ovat. Meidän intohimomme on pitää ihmisistä huolta niin, että elämästä – ja saunomisesta – voi nauttia turvallisesti ja hyvillä mielin. Tervetuloa supisuomalaiseen Aavaan!

Lääkärikeskus
Aava
Elämäntyönä terveytesi.

Sodan aikana Erkki Tantt oli lyhyen ajan tiedotuskomppanian piirtäjänä rintamalla.

– Hirret saunaan saatiin ostaa jollakin muodollisella summalla isännältä, joka aikoi purkaa hirsisen savusaunansa polttopuiksi. Alun perin isoon hirsikehikkoon Isä eristi väliseinällä pukeutumistilan, näin löylytilan koko kohtuullistui, kertoo Markku.

Savusaunan lämmittämisen vaikeutta Markku pitää liioiteltuna, sillä hänen saunansa lämpiää kahdessa tunnissa ja parin kolmen tunnin siintymisen jälkeen sinne mennään – ilman aikataulua – ja siellä viihdytään pitkään.

– Pois tullaan soutamalla vasta illalla, kun taivaalle ovat tähdet syttyneet, maalailee tunnelmaa Markku.

Kuvittaja, graafikko Erkki Tantt

Erkki Tanttulle (1907–1985) juuri kalenterissakin julkaistut sauna-aiheet

sananparsityöt olivat mieluisia. Niiden piirtämisen hän aloitti vuonna 1941 ja jatkoi niiden piirtämistä aina 1970-luvulle saakka.

Erkki Tantt aloitti kuvittajana ja lehden taittajana vuonna 1931 Ilmari Turjan toimittamassa *Kansan Kuvalehdessä*. Hän oli myös vastaavissa töissä *Hakkapeliitta*-lehdessä, jossa toimi myös sotien ajan haavoittumiseen päätyttyä lyhyttä rintamapiirtäjäkokemusta lukuun ottamatta..

Kuvittajatyön lisäksi Erkki Tantt oli tuottelias taidegraafikko, jota hän opiskeli keväällä vuonna 1934 taidekoulussa Münchenissä.

Sodan jälkeen hän aloitti vapaana taiteilijana. Yksi hänen ensimmäisistä kuvitustöistä oli Otavalta saatu tilaus Aleksis Kiven *Kihlauksen* kuvittamisesta.

Kiven Seitsemän veljeksien kuvittamista pidetään yhtenä Erkki Tanttun merkittävimmistä kuvitustöistä.

– Hänelle itselleen tuntui Volter Kilven Albatrossin tarinan kuvittaminen olleen mieluisimpia töitä, mutta hänet muistetaan paraimmin nimen omaan sananparsien ja lasten lorujen kuvituksistaan ja sarjakuvasankari Rymy-Eetusta, kertoo Markku Tantt.

Markku Tantt on tehnyt useita kirjoja isänsä Erkki Tanttun töistä. Uusimpia ovat *Kuvittanut Erkki Tantt* ja *Päälllys: Erkki Tantt*. ♦

Lisää tietoa Markku Tanttun kirjoista löytyy osoitteesta:

www.markkutantt.fi

IT:N TULEE TOIMIA KUIN HYVÄN SAUNAN
POISTAA STRESSIÄ, EI AIHEUTTAA SITÄ

LUE LISÄÄ WWW.NEBULA.FI >

HAPENPUUTE

Heinolan saunaturman syy?

*Heinolassa järjestettiin 6.–7.8.2010
Löylyn MM-2010 -niminen tapahtuma.
Kyseessä olivat 12. löylynoton
maailmanmestaruuskisat.
Ne jäivät viimeisiksi.*

Kisojen finaalin lopussa lauteilla oli kaksi kilpailijaa, suomalainen ja venäläinen. Molemmat olivat hyvin kokeneita saunoja ja tottuneita rankkoihin löylyihin. Suomalainen oli viisinkertainen maailmanmestari ja kaksinkertainen hopeamitalisti. Venäläinen oli ollut MM-kisoissa kerran pronssilla. Hän tunnettiin kotipuolellaan Novosibirskissa kovana löylymiehenä. Tuskin hän muuten olisikaan lähtenyt kisaamaan yli 4 000 kilometrin päähän.

Loppukilpailu päättyi katastrofiin. Venäläinen kilpailija kuoli yleisön edessä ja suomalainen joutui kuu-kausiksi tehohoitoon. Mikä sai hyvin kokeneet saunojat pysymään lauteilla vakavaan vaurioitumiseen ja hengenmenoon saakka?

Saunassa tehoa riitti

Löylyfinaali käytiin 16 kuutiometrin suuruudessa saunassa, jossa oli 16 kilowatin kiuas. Tehoa riitti. Valmistajalta oli pyydetty saunaa, jossa kilpailuistunnot ratkaisivat noin viidessä minuutissa. Sauna oli uusi ja tätä ennen käytetty vain vuoden 2009 kisoissa. Sen ilmanvaihtoratkaisu ei ole tiedossani.

Loppukilpailun alkaessa saunan lämpötila oli 117 astetta ja pysyi koko kisan ajan vähintään 114 asteessa. Saunailman suhteellinen kosteus oli kisan alussa 3,5 prosenttia. Kosteutta lisättiin laskemalla puolen minuutin välein puoli litraa vettä kuumille kiville.

Kuusi kilpailijaa istui puolikaareissa samalla etäisyydellä kiukaasta. Tavoite oli olla saunassa mahdollisimman pitkään. Maailmanmestariksi julistettaisiin viimeisenä sieltä lähtenyt.

Ensimmäinen kilpailija poistui saunasta, kun finaalia oli kulunut 2:15. Suhteellinen kosteus oli noussut 19,5 prosenttiin. Tämän jälkeen se pysyteli 20 prosentin tienoilla koko finaalin ajan. Toinen kilpailija poistui saunasta aikahetkellä 2:58, kolmas 3:56 ja neljäs 4:15. Kukaan neljästä ensimmäisenä poistuneesta ei saanut vammoja.

Neljäntenä poistunut, kanssakilpailijansa kunnon hyvin tuntenut kokenut kisaaja oletti kahden saunaan jääneen tulevan sieltä hyvin pian hänen jälkeensä. Mutta toisin kävi.

Finaali keskeytetään

Järjestäjät seurasivat kilpailijoiden vointia ikkunasta. Lauteilla olijoiden tuli peukaloa nostamalla näyttää, että kaikki oli kunnossa. Näin molemmat

tekivätkin vielä 5:22 ja suomalainen edelleen 6:06. Venäläinen kilpailija pyyhki naamaansa 6:19 ja nenästä ja suupielestä irtosi ihoa. Riekale jää roikkumaan nenään. Tästä huolimatta hän nyökkäsi ja nosti peukaloaan vielä 6:25. Pian tämän jälkeen suomalainen kilpailija vaikutti turvonneelta ja alkoi huojua.

Finaali keskeytetään ja saunan ovi avataan 6:54. Järjestäjät auttavat suomalaisen saunasta. Venäläinen ei reagoi järjestysmiesten puheeseen tai kosketukseen, mutta vastustaa, kun häntä yritetään saada ulos. Molemmat kilpailijat kouristelevat ja suuri osa heidän ihostaan kuoriutuu tapahtumapaikalla. Venäläinen menee nopeasti elottomaksi. Elvytys ei auta ja kilpailija kuolee. Suomalainen kiidätetään Päijät-Hämeen keskussairaalan kautta HYKS:n palovammakeskukseen. Kuumausien hoidon jälkeen hän toipuu.

Kuumuus ja vesihöyry vähentävät happea

Ihmisten kyky sietää lämpöä vaihtelee, mutta sisukkainkaan toimintakuntonsa säilyttänyt ei pysty olemaan löylyssä niin pitkään, että nahka irtoaa ja henki lähtee. Vastauksen paljon pohdittuun kysymykseen siitä, mikä todennäköisesti vei kahden finalistin toimintakyvyn, löytää Esko Mäkelän asiantuntevista kirjoituksista Sauna-lehdessä (Oppitunti saunafysiikassa. Sauna 2-3, ss. 4-7, 1970; Löyly fyysikkaisena ilmiönä. Sauna 1, ss. 12-15, 2000).

Kuuma ilma sisältää vähemmän happea kuin viileä ja lisäksi vesihöyry vähentää hapen määrää. Saunan 110-asteinen ilma voi sisältää kosteutta lähes 50 kertaa enemmän kuin huoneenlämpöinen ilma.

Finaalisauanassa oli kisan lopussa (lämpötila 116,3 astetta, suhteellinen kosteus 22,3 %) hengityskelpoista ilmaa vähemmän kuin puolet normaalisti ja karkeasti saman verran kuin 6 500 metrin korkeudessa. Lentäjän käsikirjan mukaan ihminen pysyy tällaisissa oloissa tajuissaan 5-10 minuuttia. Kuumuudesta johtuva rasitus, hengitysteiden runsas limaneritys ja

Finaalin kriittisimmät hetket lienevät olleet pian neljännen kilpailijan poistuttua saunasta eli 4:30-6:00 välillä. Silloin paha happivajaus oli kestänyt 2:30-4:00 minuuttia, mikä noissa olosuhteissa riittänee hyvin tajunnan tason alenemiseen.

ainakin kisan loppuvaiheessa niiden palovammat edistivät Heinolan kisassa toimintakykyä lamaavan hapenpuutteen syntyä.

Päätelmää hapenpuutteesta ainakin turman edesauttavana, mutta todennäköisesti jopa ensisijaisena syynä tukevat edellä olevien laskelmien lisäksi muut tiedot. Suomalaisen kilpailijan mukaan hengittämisen vaikeus on yleensäkin löylykilpailujen rajoittava tekijä, ja hän kertoi kokeensa sekavuustilan aikaisemmassakin kisassa. Jo ensimmäisissä löylyn MM-kisoissa vuonna 1999 jouduttiin joitakin kilpailijoita virvoittelemaan osittaisesta tajuttomuudesta happea antamalla.

Toimintakyky heikkenee vähitellen

Finaalin kriittisimmät hetket lienevät olleet pian neljännen kilpailijan poistuttua saunasta eli 4:30-6:00 välillä. Silloin paha happivajaus oli kestänyt 2:30-4:00 minuuttia, mikä noissa olosuhteissa riittänee hyvin tajunnan tason alenemiseen. Hapen puute ei sammuta tajuntaa yht'äkkiä, vaan toimintakyky heikkenee vähitellen. Kilpailijoiden varmaankin hyvin tärkeänä pitämä peukalon nostaminen onnistui hämmästyttävän pitkään, vaikka kyvyn tuntoa kipua täytyi olla jo vahvasti lamaantunut.

Heinolan saunakilpailut osoittivat, että kokeneellekin saunojalle voi epäsuotuisissa olosuhteissa sattua paha vahinko. Saunailman happipitoisuuden väheneminen löylyä lyötäessä yllättää salakavalasti. Vaaratilanne saattaa syntyä vaikkapa, jos hyvin kuumassa saunassa löylyvettä valuteaan kiville jatkuvana norona kiukaan päälle asetetusta astiasta. ♦

● Löylykilpailun kulun ja siinä syntyneiden vammojen osalta tämä kirjoitus perustuu turmasta tehdyn poliisitutkimuksen pöytäkirjoihin ja suomalaista kilpailijaa hoitaneen lääkärin tämän luvalla viime kesänä julkaisemaan kirjoitukseen.

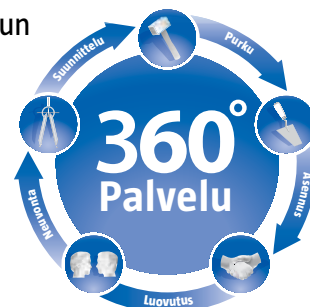
Sauna ja suomalaisuus

Sauna on osa suomalaisuutta ja tärkeä paikka niin arjessa kuin juhlassa. Hyvä sauna tuo mielihyvää ja rentouttaa ja lauteille jäävät murheet ja kiireet.

Mekin Bauhausissa haluamme vaalia kulttuuriperintöämme ja tarjota jokaiselle kotisaunojalle miellyttävän kokemuksen sellaisissa löylyissä ja sellaisessa ympäristössä, joka sinulle parhaiten sopii ja jossa parhaiten viihdyt. Meiltä löydät kaikenlaiset kiukaat, puutavaran kuten muutkin tarvikkeet toimivasta ja tyylikkäästä

valaistuksesta aina saunahattuun asti. Siis varmasti toimivan sauna- ja kylpyhuonekokonaisuuden - ja vieläpä edullisesti. Ja kaiken saat myös asennettuna, vaikkapa Avaimet käteen -toimituksena!

**Tehdään yhdessä
Sinun Saunasi!**

**Avaimet käteen
-remontit luotettavasti ja
edullisesti BAUHAUSista!**

Espoo	Rusthollarinkatu 6, Espoo	(09) 5841 1400	info.espoo@bauhaus.fi
Oulu	Kaakkurinkulma 2, Oulu	(08) 886 8600	info oulu@bauhaus.fi
Tampere	Palmrothintie 4, Pirkkala	(03) 381 0500	info.tampere@bauhaus.fi
Turku	Kuloistentie 1, Raisio	(02) 211 1300	info.turku@bauhaus.fi
Vantaa	Valimotie 19, Vantaa	(09) 5841 1200	info.vantaa@bauhaus.fi

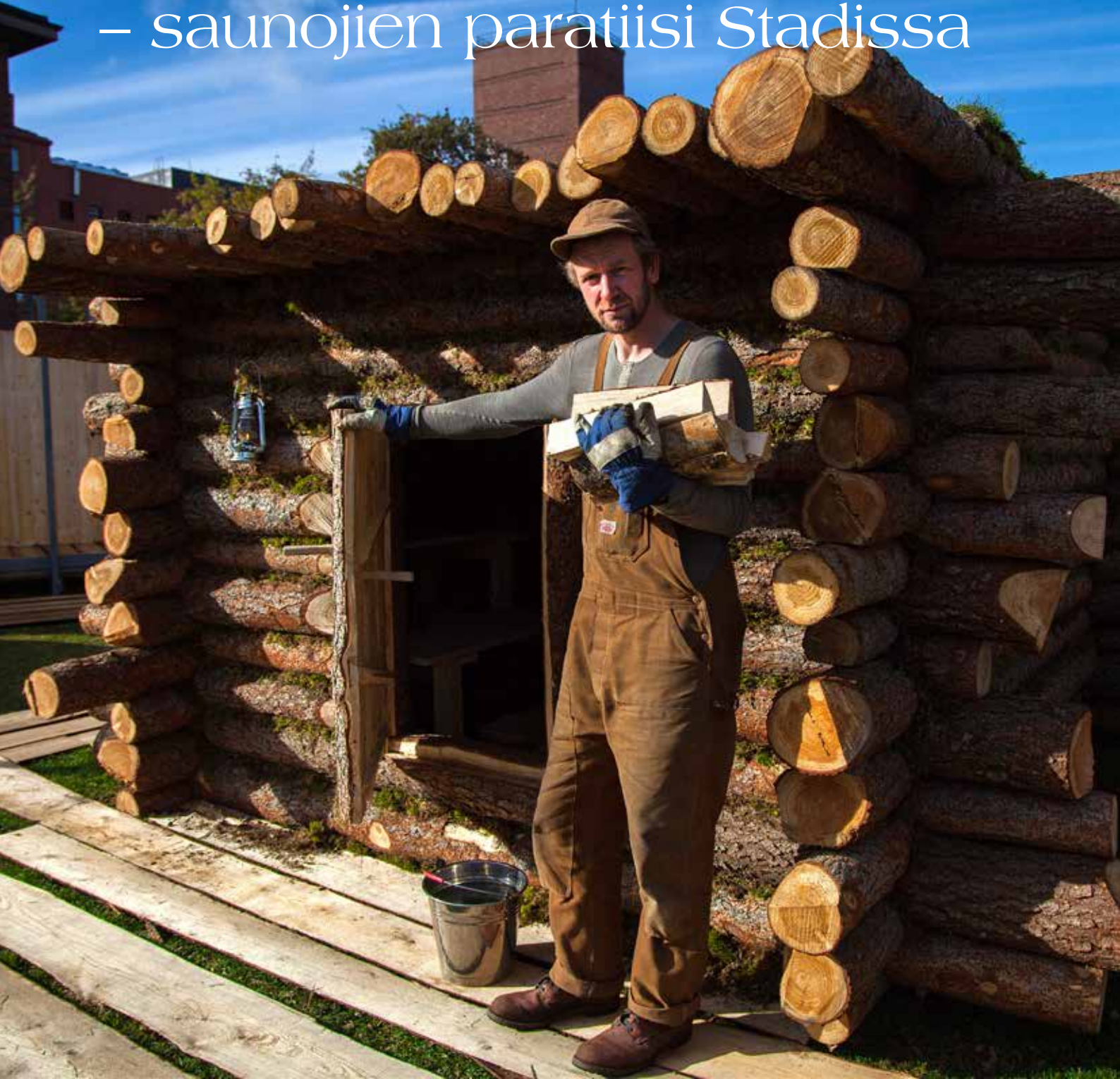
**Tavaratalomme palvelevat
ma - pe 7 - 21, la 9 - 18,
su 10 - 18.**

**Verkkokauppa 24 h
www.bauhaus.fi**

Sauna-festivaali 2016

– saunojen paratiisi Stadissa

**Tapahtuma saavutti runsaan
osanoton ja perjantaista
sunnuntaihin riitti innokkaita
saunoja jokaiselle päivälle.**

Helsingin Teurastamon alueella järjestettiin syys-lokakuun vaihteessa suomalaista saunakulttuuria kunnioittava Sauna-festivaali. Paikalle oli pystytetty peräti viisi erilaista puulämmitteistä saunaa, kaksi kylpyä, suihkutilat ja pukeutumistilat. Tapahtuman vetonaulana toimi perinteiden mukaan rakennettu tunnelmallinen korsusauna.

– Kaksi saunoista on telttasaunoja ja kaksi hirsisaunoja. Perinteinen korsusauna kiinnostaa yleisöä varmasti eniten. Musiikkia tai markkinahumua ei ole, vaan tapahtumassa keskitytään nimenomaan nautiskelemaan saunomisesta, kommentoi tapahtuman puuhamies Heikki Häkkinen ennakkomainoksessa.

Heikki innostui ajatuksesta pari vuotta sitten veistäessään isänsä kanssa materiaaleja omaan savusaunaansa. Idea kypsyi toteuttamiskelpoiseksi kevään 2016 aikana ja viisihenkinen taustatiimi ryhtyi toimeen, festivaalitapahtuma saatiin aikaan ja tulos oli todella tyylikäs ja huoliteltu – todellinen saunakeidas keskellä kaupunkialuetta. Kaikkiin pie- niinkin yksityiskohtiin oli kiinnitetty huomiota, kuten ohessa olevista kuvista voi todeta.

Tapahtuma saavutti runsaan osanoton ja perjantaista sunnuntaihin riitti innokkaita saunoja jokaiselle päivälle. Osallistujista noin kolmannes oli ulkomaisia saunan ystäviä. Tapahtuma saanee jatkoa vuoden 2017 syksyllä, koska palaute oli sataprosenttisesti positiivista.

YLI SATAVUOTIAS SAVUSAUNA

Sippolan savusauna Loomisin Sippola Ranch Roadilla on rakennettu 1909.

Vuonna 1909 Thomas (Tuomas) Sippola oli saavuttanut kalifornialaisen unelmansa tärkeän vaiheen. Luumupuiden kasvatukseen ostettu 47 eekkerin tila Loomisissa Sippola Ranch Roadilla oli saatu aidattua käyttäen lahonkestäviä, punapuisia aitapaaluja. Se oli vaaditun ostohinnan lisäksi edellytyksenä omistusoikeuden saamiselle tilaan.

Ostajan kannalta oli tärkeää, että tilalta löytyi vettä. Myös suomalainen savusauna oli valmistunut tilan ensimmäisenä rakennuksena. Tämä savusauna on säilynyt lämmityksistä palamatta tähän päivään, eivätkä edes kuivista ja kuumista kesistä johtuvat maastopalot ole polttaneet sitä.

Suomalaiset graniittia louhimassa

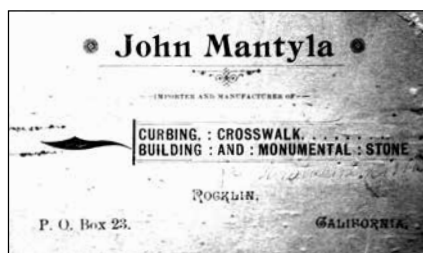
Suomalaisia siirtolaisia oli tullut läheiseen Rocklinin kaupunkiin jo kolmekymmentä vuotta aikaisemmin. Ensimmäinen Amerikan itä- ja länsirannikon yhdistävä rautatie kulki kaupungin läpi San Franciscoon, jonne oli matkaa parisataa kilometriä.

Kiuas on hienorakeista Rocklinin alueen graniittia. Juha Mänty koostanut kuvan kahdesta valokuvasta.

**Eukalyptus
korvasi koivun
vihdan teossa.**

lämpää Kaliforniassa

Juho Mäntylän Business Card 1890-luvulta

Alueella oli hyvälaatuinen, laaja graniittialue, jota paikalliset yrittäjät jo hyödynsivät. Alueelle saapuvilla suomalaisilla siirtolaisilla oli graniittilouhinnan tietotaitoa, mikä sai monet siirtolaiset asettumaan paikkakunnalle.

Savusaunan valmistumisen aikaan noin puolet Rocklinin asukkaista oli suomalaisia siirtolaisia tai heidän jälkeläisiä. Suomalaiset omistivat kaupungin 18 toiminnassa olevasta louhoksesta 15 louhosta ja suuri osa louhosten työntekijöistä oli myös suomalaisia.

San Franciscon jälleenrakennus vuoden 1906 maanjäristyksen jälkeen oli kovassa vauhdissa, mikä takasi louhoksille ennennäkemättömän korkeasuhdanteen. Tämä auttoi myös Tuomas Sippolaa myymään tilalta raivatut pienet puut Rocklinin louhoksille höyrykoneiden käyttövoimaksi. Tänäkin päivänä suomalainen kivityösaaminen näkyy San Franciscon rakennusten vaaleagraniittisissa julkisivuissa.

Sauna vahvisti yhteisöä

Raskas ja pölyinen kivityö sai suomalaiset rakentamaan oman savusaunan. Ainoa ongelma oli, ettei alueella kasvanut tuttua vihtapuuta – koivua. Jurvalainen Juho Mäntylä oli graniittiyrittäjänä Rocklinissa 1888–1904. Kirjallisten lähteiden mukaan hän ratkaisi ongelman varsin innovatiivisella tavalla. Hän toi ensimmäisenä eukalyptuspuut Rockliniin ja oli saanut ne Australiasta. Eukalyptus oli nopeakasvuinen ja syväjuurisena puuna se selviytyi hyvin Kalifornian kuumasta ja sateettomasta kesästä. Siirtolaiset tunsivat eukalyptuksen lehdeksien verenkiertoa parantavan vaikutuksen saunoessaan.

Suomalaiset nauttivat Rocklinissa saunomisesta säännöllisesti joko perheen tai ystävien kanssa vähintään kerran viikossa tavallisesti lauantai-iltaisina. Se oli tehokas tapa pitää yhteisö vahvana ja läheisenä. Hardwickin mukaan saunan lauteet

Juho Mäntylän talo Rocklinissa. Talonkuva on vuonna 1904 ilmestyneestä New Yorkin Suomalaisen Kansalliskirjakaupan julkaisemasta Amerikan Albumi -kirjasta. Talo sijaitsi Granit Streetillä nykyisen City Hallin takana. Se on palanut myöhemmin maastopalossa kaikkine rakennuksineen.

oli tärkeä kohtaamispaikka suomalaisille. Siellä he nauroivat ja puhuivat rennossa, mutta läheisessä ilmapiirissä omalla äidinkielellään vanhoista ja uusista kokemuksista.

Moni siirtolainen sai nauttia Juhon savusaunan löylyistä kuten Oskari Tokoikin. Tokoi saapui 1896 Rockliniin ja häntä oli pyydetty viipymään Juho Mäntylän talossa, kunnes löytyy työtä. Rocklinin louhoksilla ei ollut siinä vaiheessa työtä tarjolla, mutta sitä löytyi läheiseltä kultakaivokselta. Tokoi sairastui siellä toisen suomalaisen kanssa malariaan ja he palasivat Rockliniin toipumaan. Suhdanteiden parannuttua graniittilouhoksilla ja Tokoin tervehdyttyä hän sai syksyllä työtä Juhon louhoksilta.

Kotikaljaa yleisessä saunassa

Rocklinissa oli myös suosittuja, yleisiä saunoja, jotka olivat perhesaunoja suurempia.

Jurvasta lähtenyt Kestin perhe piti yleistä saunaa Pacific Streetillä ja samoin jurvalainen Hiipakan (am. Hebuck) perhe South Grove Streetillä. Hiipakan saunavieraat saivat löylyt,

puhtaan pyyhkeen ja lasin suomalaisista "gallia" eli kotikaljaa 35 centillä. Kotikalja oli tehty erikoisella Hiipakan salaisella reseptillä. Heikki Hiipakka oli saapunut Rockliniin noin 1890 ja Oskari Kesti noin 1895.

Edellä mainitut jurvalaiset omistivat Rocklinissa graniittilouhoksia. Louhosalueella oli hyvin tilaa sekä talolle että savusaunalle. Tilanne oli samoin myös Tuomas Sippolan luumutilalla. Tästä voi vetää johtopäätöksen, että Rocklinissa ja sen lähialueella oli lukuisia savusaunoja. Saunojen lämmitessä alue muistutti vanhaa kotimaata. Tämä auttoi suomalaisia osaltaan kotiutumaan näihin vieraisiin oloihin.

Mäntylän Tilalla Jurvassa on elvytetty tilan entisen isännän Juho Mäntylän yli 120 vuoden ikäinen, "original californian smokesauna" -perinne eukalyptus-vihtoineen. Kuten Kaliforniassa on meillekin tärkeää uusiutuvan energian hyödyntäminen. Tilamme lämmin vesi ja lämmitys tuotetaan aurinkokeräimillä ja oman metsän hakepuulla. ♦

Jatkuu seuraavalla aukeamalla

ASIAANTUNTEVAA ARVIOINTIPALVELUA

Arvioin kuolinpesiä sekä yksittäisiä taide- ja antiikkiesineitä.

Wenzel Hagelstam

Puhelin 0400 405 546
wenzel.hagelstam@gmail.com

Savusaunan löylyyn Mäntylän tilalla

■ Edellisen aukeaman artikkelin kirjoittaja Antero Mäntylä isännöi eteläpohjalaista talonpoikaiskartaanoa vaimonsa kera. He ovat vuonna 1698 rakennetun tilan 14. isäntäpari. Artikkelissa mainittu Juho Mäntylä oli tilan 11. isäntä.

Matkailutoiminta tilalla alkoi 1997. Syksyllä 1999 tilalle valmistui uusi savusauna. Kolme ja puoli metriä korkean saunan pitkille lauteille mahtuu parikymmentä löylyttelijää. Löylyjen välissä pääsee vilvoittelemaan katettuun uimalaan, jossa on talvella avanto.

Savusaunan yhteydessä on pukeutumistilana 1700-luvulta peräisi oleva aitta.

www.mantylantila.fi

Lähteet

Koski, Martti: Haastattelu, 2015
Hardwick, Susan W.: Rocklin, California: An Early Finnish Community, 1984 s. 27–32
Leonard M. Davis: Rocklin – Past, Present, Future, 1981 s. 62–64
Barry – Schwyer, Carmel and Alvarez, Alycia S.: Images of America: Rocklin, 2005 s. 90
Ojala, Marie: Memories of Rocklin, 1984 s. 4 (liite 2:ssa)
Tokoi, Oskari: Omaelämäkerta "SISU, Even Through a Stone Wall", New York, 1956 s. 77–78

LÖYLY

**LÖYLY TARJOAA UPEITA ELÄMYKSIÄ
JA LÄMPIMIÄ HETKIÄ YMPÄRI VUODEN.**

Kesäpäivistä kelpaa nauttia upeilla terasseilla ja saunat ovat kuumana joka päivä.

Kertalämmitteinen savusaunamme ja perinteinen puusaunamme on avoinna joka päivä klo 13-22 (ti klo 16 alkaen).

Saunoista pääsee vilvoittelemaan terassille ja uimaan mereen ympäri vuoden. Kahden tunnin saunavuoro 19€/hlö. Lisätunnit 10€/tunti.

Löylyssä on lämpimänä myös aamusauna keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 7.30-9.30. Aamusaunan hinta on 19€/hlö.

Hinnat sisältävät pyyhkeen, pefletin ja pesuaineet.

SUN – SEA – SAUNA

Löyly

@helsinkisauna

HERNESAAREN RANTA 4 - 09 6128 6550 - WWW.LOYLYHELSINKI.FI

HELSINKI Sauna Day sai taas väen liikkeelle

Sauna Day on tullut jäädäkseen pääkaupunkiseudun monimuotoiseen tapahtumatarjontaan. Kevään ja syksyn tapahtumat tulevat saamaan paikan saunomisesta kiinnostuneiden kalentereista.

Tunnelma lokakuun lopun tapahtumissa oli välittömän vapaamuotoinen ja saunoja oli laidasta laitaan, kaikkia yhdisti kuitenkin halu nauttia erilaisista saunoista ja hyvästä "fiiliksestä".

Saunakohteita oli tarjolla 54 ja osassa niistä oli myös useampia saunoja. Tarjonta oli todella kattavaa savusaunoista pieniin telttasaunoihin. Mielikuvitustakaan ei puuttunut, vai oletteko ennen käyneet tuubi-, lautta- tai vankkurisaunassa?

Saunaseuran flow-tilassa liikkunut kaksikko Roposen Kimmo ja Saintulan Hanski katsasti lauantaipäivän aikana yhdeksän kohdetta ja kaikkiaan 16 saunaa ja vielä sunnuntaina Myyrmäen Hot Cuben. Saunojen valinta oli haasteellista ja osa valittiinkin logistiikan ehdoilla, unohtamatta kuitenkaan erilaisten kokemusten hakemista.

● Seuraava Helsinki Sauna Day 11.3.2017

| MaltaSauna |

| Sundberg |

| Lauttasauna Mysky |

| TuubiSauna |

| PaloSauna |

Hot Cubessa
hyvät messulöylyt

| Hot Cube |

| RantaSauna |

Joukko saunaseuralaisia, muotoilu- ja suunnittelutoimisto Tilassa Oy sekä Sydän-kiuas pystyttivät Myyrmäen Omakotimessujen ja Helsinki Sauna Dayn ajaksi veistoksellisen Hot Cube -saunan.

Virallisena saunamajurina ja kylvettäjänä toimi Kimmo Raitio Saunaseuran TuKusta. Talkoissa mukana olivat jäsenemme Peik Åström, Jarmo Lehtola ja Jussi Niemelä.

Tämä design-sauna on ollut esillä aiemmin muun muassa veden päällä Aurajoessa, Suomenlinnassa ja Saunasaaressa.

Vantaalla 11 400 messuvierasta näki lämmitetyn saunan ja rohkeat poikkesivat spontaanisti erinomaisiin löylyihinkin. Sauna Dayn osallistujat tulivat nettivarausten kautta ja vaikuttivat erittäin tyytyväisiltä kokemaansa.

Veistoksellinen Hot Cube on arkkitehti Harri Markkulan suunnittelema, alunperin veden päälle ajateltu konsepti. Sauna on pohjasta auki ja hengittää siten erinomaisesti. Saunan valomaisema on rauhoittava valon tullessa kiukaan lasiluukusta sekä käsintehtyyn saarniritalälattian ja -lauteiden läpi alakautta.

Saunakuutio on tehty jyrkävistä vanerista ja lämpöeristeenä on SPU-levy. Kuutio on kooltaan 3x3x3 metriä.

Sydän-kiukaassa riitti hyvin tehoa. Vaikka ulkoilman lämpötila oli messujen ajan parin asteen paikkeilla, kylvettiin saunassa 80–100 asteen löylyissä puunkulutuksen ollessa varsin maltillinen.

| KaasuSauna |

PERTTI KUISMA, saunassa syntynyt

Pertti Kuisma rakentamassa telttasaunaa Ahvenanmaan Eckerössä, Torpön saarella, luotsimökin mailla kesällä 1979.

Ei minulla, kuten ei muillakaan, ole omakohtaista muistoa tuosta tärkeästä päivästä, mutta usein sitä perheen piirissä muisteltiin.

Minun syntymäsaunani jäi rajan taakse, Mualaan pitäjän Telkkälän kylään. Saunassa oli tavallinen puukiuas, pata, löylyhuone ja pukeutumishuone. Oli jo varauduttu suureen tapahtumaan, kun 6.5.1938 ilmoitin tulostani. Sauna lämmitettiin, ja haettiin lapsenpäästäjä, kylän kuppari, joka toimitti myös hierojan virkaa. Lämpimään saunaan oli äidin hyvä tulla, puhtaat lakanat ja pyyhkeet olivat valmiina. Anoppi ja lapsenpäästäjä olivat seurana. Kun toimitus tuntui viivästyvän, lapsenpäästäjä sanoi: ”riipaha”. Lauteiden välissä ”riipahtaminen” onnistui, ja synnytys käynnistyi. Olin perheen toinen lapsi, ja kaikki meni normaalisti, napanuoran solmukin onnistui tyydyttävästi. Siinä päivä tai pari huilattiin ennen kuin muutettiin tuvan puolelle.

Syntymäni käynnisti rotinat, sukulaiset ja tuttavat kävivät tarkastamassa tulokkaan. Tapana oli, että tuotiin leipää, pullaa ja muuta syötävää. Se olikin tarpeen, eiväthän äidin voimat olisi huushollinpitoon riittäneet. Kaukaisimmat tulijat saapuivat päivien

Pertti Kuisman nykyisessä Portugalin kodissa on tietysti myös sauna.

Lapsenpäästäjä sanoi
"riipaha" ja synnytyks
saatiin käyntiin.

päästä. Olin siis saanut aikaan monenlaista vilskettä. Kävijöiden puheissa toistui usein maininnat pulska poika, suuret silmät ja isänsä näköinen.

Siitä saunasta sain nauttia vain vuoden verran ennen kun sota syttyi, mutta hyvä alkuan se oli.

Ikäluokkani oli ensimmäinen, jolle annettiin kertaluontoinen rahalahja, ja se myönnettiin kunnan kassasta. Anoppi kuuli asiasta, hän moitti minää: "Hää männöö kunnan herroi haastamaa lapsenteotkii. Enhän mie virkkanut ees vasemmal käeleinkään vaikk tein lapsen joka lumel ja joka nurmel." Hänellä oli neljätoista lasta.

Ensimmäisen serkkuni syntymä aiheutti seuraavan sanailun kesken heinä teon. Vävy oli tullut hakemaan apua kodinhoitoon. Appi kysyi: "Eiks teil ensikää allakkaa oo?" Vävy, uskova mies: "Allakastako työ sitten..."

Muut maailman saunat ja löylyt

Sauna ja löylyt on aina ollut riitti, jonka pauloihin olen huomaamattani vajonnut. (Sähkösaunassa tarvitsen hieman mielikuvitusta avuksi.) Varmaan oli äidin isä, jonka saunaopit jäivät mieleeni, vihta ja kova löyly. Aikuisten seurassa oli mukava oppia

elämää, saunassa puhuttiin perusasioista. Useinhan sitä tuli pientä kilpailua, mutta osasin myös luovuttaa.

Urheilukilpailujen peseytymisauna toimi mainiosti. Partioleirin suuri sauna ja armeijan löylyt olivat makoisia. Työmatkoilla oli pakko kokeilla hotellien saunat. Parhaalta maistui Budapestin Gellerin kylpylä, jossa oli turkkilainen sauna ja kuiva camomillalöyly ja hyvä pesupalvelu. Venäläiset löylyt yleisessä saunassa saivat kipakan lisän, kun vihta lämmitettiin ylhäällä.

Suomalaisissakin yleisissä saunoissa oli aikoinaan oiva saunottaja.

Oma ensimmäinen sauna syntyi Ahvenanmaalle lakanakankaasta, kivikasasta ja rantalepikon riu'uksista. Löylyä kyllä heitettiin muovimukista. Toinen tilapäinen sauna saatiin rakennusaikaiseen parakkiin. Kolmas valmistui omakotitaloon Inkoon rantaan. Sen mitoitus ja toteutus onnistui: lauteille makuutila kahdelle ja ikkuna luontoon. Neljäs on parannettu painos edellisestä, tarpeellinen lisä Algarven talvimukavuuksiin. Vastana käytetään eucalyptuksen oksia. Mielestäni saunan tärkein ominaisuus on hyvä ilmankierto, silloin siellä viihdytään. ❖

Saunassa syntyneiden tarinoita talteen

■ Sauna-lehdessä 1/16 kerrottiin saksalaisen professorin Alexander Lembken projektista, jossa hän etsii saunassa viime vuosisadalla syntyneitä suomalaisia ja heidän tarinoitaan.

Riitta Saastamoinen asui talven Portugalissa ja hänen tuttavansa, Portugalissa jo pitkään asunut Pertti Kuisma kertoi syntyneensä saunassa. Riitta Saastamoinen kehotti Pertti Kuismaa kirjoittamaan muistoistansa.

Saunassa syntyneet -projektissa pyydettiin tietoja lähettämään sähköpostilla. Pertti Kuisma ei käytä sähköpostia, joten hän kirjoitti tarinansa käsin ja Riitta Saastamoinen kirjoitti sen koneella sekä lähetti ohjeiden mukaan Goethe-Institutille Helsinkiin.

Pertti Kuisman luvalla hän toimitti sen julkaistavaksi Sauna-lehdessä, josta molemmille kiitos.

Saunan ja pesutilan valaistus:

Tunnelmaa ja turvallisuutta

Epäsuoralla valaistuksella saa saunaan tunnelmaa. Valaistuksen suunnittelussa täytyy muistaa, että valoa tarvitaan myös saunan siivoukseen. Lauteiden alle kannattaakin asentaa erillinen valaisin sitä varten.

Kodin nykyaikaisissa sauna- ja pesutiloissa on syytä kiinnittää huomiota myös valaistukseen.

Ennen saunassa oli vain himmeä valaistus, yksi valaisin lauteiden alla. Valaistus on tunnelmallinen, tarkoituksena ei ollutkaan nähdä juuri mitään. Näin toteutetaan vieläkin osa saunojen valaistuksista.

Nykyisin kuitenkin saunassa vieteään enemmän aikaa sekä yksin, perheen että vieraiden kanssa. Saunatilat halutaan viihtyisiksi oleskelutiloiksi ja saunan pesutiloistakin on tullut paikkoja, joissa kulutetaan aikaa. Peseytymisen lisäksi huolletaan omaa kehoa tai vain rentoudutaan.

Saunan ja pesuhuoneen valaistukseen on siis syytä kiinnittää huomiota. Enää ei ehkä riitä, että sähköasentaja asentaa yhden tai muutaman valaisimen lauteiden alle.

Valaistuksella on nykyisin enemmän vaatimuksia. Pesutiloissa saattaa olla suihkun lisäksi toinen suihku sekä poreamme. Tila voi olla nykyisin hyvinkin suuri ja siellä voi olla erilaisia kalusteita. Samoin valaistuksessa on hyvä huomioida henkilökohtaiset mieltymykset ja tarpeet.

Valaistussuunnittelun ammattilainen on oikea henkilö onnistuneen

valaistuksen suunnitteluun.

Valaisimet luokiteltu

Valaisimet luokitellaan kotilointiluokkiin sekä mekaanisen suojauksen että vesisuojauksen osalta. Jos valaisimessa ei ole kotelointiluokitusta koskevia IP-merkintöjä tai vastaavia vanhempia pisarasymboleja, on kyseessä kuivaan tilaan tarkoitettu valaisin. Korkeampi suojaus annetaan kansainvälisenä ns. IP-luokituksena.

Tavallisimpia kotelointiluokkia ovat:

- IP 20: kuivan tilan valaisin, ei suojausta vedeltä eikä yleensä korroosiosuojasta. Jos laitteessa ei ole merkintää korkeammasta kotelointiluokasta, on sen rakenne IP 20.
- IP 21: tippuvedenpitävä, suojattu pystysuoraan tippuvalta vedeltä, korroosiosuojattu, käytetään kosteassa tilassa.
- IP 24, IP 34, IP 44: roiskevedenpitävä, suojattu kaikista suunnista roiskuvilta vedeltä, korroosiosuojattu, käytetään kosteassa ja märässä tilassa. Sähköiskuvaaraan nähden sähkölaitteet on luokiteltu suojausluokkiin I ja II.
- Suojausluokka I (suojaamaadoitettava rakenne): laitteen ne metalliosat, joihin vikatapauksessa voi tulla jännite, on yhdistetty suojaamaadoitukseen ryhmäjohton suojajohtimella.
- Suojausluokka II (kaksoiseristetty rakenne): laitetta ei suojamaadoiteta, laitteessa on suojausluokan tunnusena merkintänä vihreä neliönmuotoinen kuvio.

Omia asennuksia ei saa tehdä

Kylpyhuoneen sähköasennuksille on asetettu erityisvaatimuksia, koska näissä tiloissa sähkön käytön olosuhteet ovat tavallista asuinhuonetta vaarallisemmat.

Saunatilojen töitä suunniteltaessa ja tilatessa, on hyvä tietää asennusvaatimuksista, vaikka varsinaisen työn tekeekin sähköalan ammattilainen. Uudet sähköasennusten asennusvaatimukset koskevat myös vanhoihin asennuksiin tehtäviä muutostöitä.

Sähkötyöt tulee aina teettää rekisteröidyillä ja osaavilla ammattiurakoitsijoilla, jotka osaavat myös neuvoa vaihtoehtojen valinnassa ja antaa tietoa aiheutuvista kustannuksista. Huolellinen ammattilainen takaa laatutyöllään myös asennusten turvallisuuden.

Omia virityksiä ei saa eikä kannata tehdä. Ne voivat koitua hengenvaaraksi.

Kylpyhuoneiden asennukset täytyy suojata vikavirtasuojakytkimellä. Se katkaisee virran vikatilanteissa, mutta paljon sulaketta pienemmällä virralla ja estää välittömän hengenvaaran syntymisen.

Vikavirtasuojakytkin on yleensä ryhmäkeskuksessa ja sen toiminta edellyttää erillistä suojajohdinta.

Sekä vanhat että uudet asennusvaatimukset ovat rajoittaneet sähkölaitteiden sijoittamista suihkun tai ammeen välittömään läheisyyteen. Vaatimukset on kuvattu aluemäärittelyjen avulla. Alueet on otettava huomioon sekä asennettaessa uusia sähkölaitteita että siirrettäessä suihkun tai ammeen paikkaa saneeraustyössä. Ks. kuva.

Tunnelmaa epäsuoralla valaistuksella

Saunan valaisimien tulee kestää kuumuutta ja kosteutta. Löylyhuoneessa yli yhden metrin korkeudelle sijoitetun valaisimen pitää kestää 125 °C:n lämpötila. Lisäksi valaisimen kotelointiluokalle asetetaan vaatimuksia. Vähimmäisvaatimuksena on saunan valaisimille IP 24 -kotelointiluokka. Valaisimen tunnistaa kolmion sisällä olevasta pisaramerkistä.

Tunnelmallisen valaistuksen luomiseen riittää epäsuora valaistus, jolloin valaisin on piilossa. Kulmaan sijoitettuna valaisin antaa epäsuoran valon seinän ja katon kautta.

Valaisimet voidaan sijoittaa lauteeseen joko alle ja/tai istuimen etuosaan ja/tai selkänojaan. Viihtyisän valaistuksen luomiseen riittää kattovalaistus. Valaistus voidaan toteuttaa kattoon asennettuna, pienillä valaisimilla niin sanottuna tähtitaivas-versiona.

Näitä kaikkia tapoja yhdistelemällä luodaan viihtyisiä ja tunnelmallinen valaistus.

Saunan valaisemiseen on olemassa myös erilaisia kuituvalaisinvaihtoehtoja ja led-valaisimia.

Kuituvalaisimien valinnassa on syytä huomioida, että valaisin tulee saunaan sekä valaisimien projektorin ja muuntajan sijoitus tulee lämpö- ja roiskevesisuojaattuun tilaan, yleensä saunan ulkopuolelle.

Led-valaisimilla voidaan myös valaista sauna- ja pesutilat, mutta korkea lämpötila aiheuttaa ledin sijoituksessa ongelmia. Kuumissa olosuhteissa ledien käyttöikä laskee. Mutta jos sauna on käytössä lyhyitä aikoja kerrallaan, on ledien odotettavissa oleva elinikä kuitenkin pitkä. Koska erityisiä lämmönkestäviä ledejä ei ole olemassa, on käytettävä muita keinoja, kuten huolehtia jäähdytyksestä. Led-valaisimissa on myös vaihtoehtoja, jonka voi sijoittaa veden pinnan alle.

Valoa myös siivoukseen

Saunaan ei ehkä haluta tehokasta valaistusta, mutta sauna- ja pesutiloihin voi suunnitella riittävän määrän valaistusta, jota voi tarvittaessa vähentää esimerkiksi himmentämällä.

Saunan siivous vaatii valaistusta. Sitä varten onkin hyvä suunnitella esimerkiksi erillinen valaistus, joka on muuten pois käytöstä. Esimerkiksi kuituvalaistuksen lisäksi lauteen alle kannattaa sijoittaa erillinen valaisin siivousvaloksi.

Lauteen alle sijoitettavissa valaisimissa on tavallisesti irrotettava ritilä, minkä ansiosta saunan siivoukseen saadaan myös lisää valoa ja valaisimen voi puhdistaa sekä huoltaa.

Saunaan on järkevää sijoittaa useampi lampun valaisin tai useita valaisimia, jolloin yhden lampun vikaantuminen ei pimennä koko saunaa. Usealla valopisteellä saadaan myös hallitummin tarvittu valaistustaso ilman että johonkin tulee tarpeetoman paljon valoa.

Valaistuksen suunnitteluun kannattaa käyttää ammattilaista.

Valaisinvalinnoissa on syytä ottaa huomioon myös valon värilämpötila, värintoistokyky sekä peilien valaistaminen.

Jokaisessa valaisimessa kannattaa käyttää saman valmistajan lamppeja, niin lamppujen värilämpötilat ja värintoistokyvyt osuvat parhaiten yksiin. Useiden ledien ongelma on heikohko kyky toistaa punaisen sävyjä. Se on hyvä pitää mielessä, jos aikoo esimerkiksi meikkailla ledeillä valaistun peilin edessä.

Yleensä sauna ja pesutilat uusitaan vasta pakon edessä ja vuosien kuluessa, joten valaistuksen suunnitteluun kannattaa käyttää valaistussuunnittelijaa. Siten saadaan mahdollisimman pitkälle mietitty valaistus. ✨

Lähde: Tukes

Pesuhuoneiden ja saunan valaistukseen kiinnitetään entistä enemmän huomiota, koska tiloissa halutaan myös viihtyä kauemmin.

Yksilöllisiä saunoja 30 vuoden kokemuksella

Maroll Oy | Niinikuja 3 A 5, 01360 Vantaa | Puh 044 238 8677 | www.maroll.fi

N2 Helsinki on strategisen ja luovan suunnittelun konserni.
Autamme yrityksiä brändien luomisessa, markkinointi-
viestinnässä ja käyttäjäkokemusten suunnittelussa.

**KATSO MARKKINOINTIASI
UUDESTA KULMASTA**

DIGITAALISESSA MAAILMASSA HAKKERIT LYÖVÄT KOVIA LÖYLYJÄ.

PIDÄMME DIGITAALISEN YHTEISKUNNAN TOIMINNASSA.

SIJOITA KYBERTURVALLISUUTEEN:
WWW.NIXU.FI/SIJOITTAJAT

nixu
cybersecurity.

SATUSAAREN SAUNA

Neljäs ja viimeinen sauna on Aino-tyyppinen pieni sauna, jossa saunan ohella on myös pesu- ja pukuhuone.

Tekemällä ja kokemalla oppii. Mikko Kaila rakensi ensimmäisen saunansa 1970-luvulla ja kunnosti sitä pariin otteeseen aika isostikin. Pari vuotta sitten hän rakensi kokonaan uuden saunan. Näin Mikko Kaila kertoo Satusaaren saunaprojekteistaan.

Isäni osti 50-luvulla Bromarvista saaren perheemme kesänviettopaikaksi. Olimme sitä ennen viettäneet viisi kesää teltaillen Pellingin saaristossa.

Aluksi meillä ei ollut tarkoitus rakentaa saareen mitään mökkiä, vaan pystyttäisimme sinne telttamme ja jatkaisimme samaan tapaan telttailua kuin Pellingissä.

Mikko Kailan vanhemmat ensimmäisen saunansa kynnyksellä 1960-luvulla. Mikon isä oli Saunaseuran jäsen jo Humalahden saunan aikana.

Myyjä, paikallinen isäntä, oli sitä mieltä, että kyllä siellä jonkunlainen rakennus pitää olla. Hän rakensi meille osittain vanhoista hirsistä pienen mökin, jossa voisi ainakin säilyttää leirimme varusteita talven yli. Teltat jäivät pystyttämättä ja koko kuusihenkinen perheemme saatiin mahtumaan mökkiin.

Saunaa meillä ei vielä ollut ja olihan aivan selvä, että se rakennetaan heti, kun varat sallivat. Isä oli innokas saunoja ja Saunaseuran jäsen jo Humalahden aikana.

Vuonna 1960 kaadettiin sitten männyt omasta metsästä ja toinen paikallinen isäntä lupasi sahata ne hirsiksi ja tehdä varsinaisen pystytystyön.

eli projektin neljä vaihetta

Saunasta tehtiin savusauna, aivan perinteiseen tapaan. Kiukaana toimi kasa saarelta löytyviä sopivan kokoisia kiviä. Ovi oli matala, ikkuna alhaalla ja lauteet korkealla. Luonnollisesti sauna syttyi muutaman kerran palamaan, mutta saatiin aina korjattua entiselleen. Ympäristölle ei ollut vaaraa, koska sauna sijaitsi aivan veden äärellä kallioniemen päässä. Lämmitimme sitä noin kaksi tuntia, jonka jälkeen kiuas tyhjenettiin tuhkasta ja aloitimme saunomisen. Löylyt olivat tietysti aivan mahtavia.

Sauna on edelleen käytössä ja entisoituna hyvässä kunnossa.

70-luvun alussa isäni halusi siirtää saaren minun ja veljeni nimiin. Veli sai sen puolen, jossa sauna sijaitsi ja minä sen puolen, jossa se pieni mökki oli.

Aluksi saunoimme molemmat savusaunassa, mutta 1975 päätin rakentaa oman saunan.

Minua painoivat vielä opintolainat, joten rahoitus oli pullonkaulana. Eräs naapurini innostui haaveistani ja lupasi pystyttää minulle edullisesti pienen saunan, omasta metsästään kaatamistaan puista.

Ensimmäinen sauna

Saunaan ei kuulunut mitään pesuhuonetta, vaan pelkkä sauna, pinta-alaltaan noin kuusi neliötä. Tämä pro-

Mikko Kaila rakensi ensimmäisen saunansa 1970-luvulla ja oppi aika paljon saunan rakentamisesta.

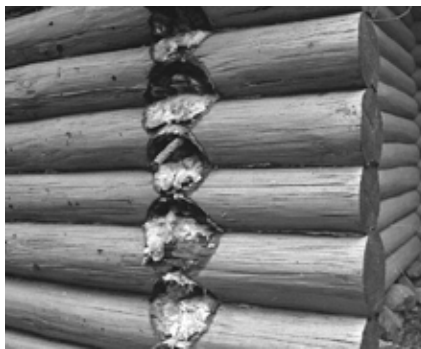
jekti opetti minulle aika paljon saunan rakentamisesta.

Valitsin ensikiukaaksi Kastorin jatkuvalämmitteisen, koska puulattia ei olisi kestänyt mitään kertalämmitteistä kiuasta.

Kiukaan antamat löylyt eivät olleet mielestäni riittävän hyviä ja lisäksi jo parin vuoden kuluttua kiuas oli ruostunut puhki. Vaikka löylyvetenä käytetään makeata vettä, niin pesemiseen käytetään merivettä. Pesu tapahtuu samassa tilassa, joten kiuas saa samalla suolasuihkun ja rupeaa nopeasti ruostumaan. Tilasin Kastorilta kiukaaseeni ruostumattoman vaipan, mutta eihän se itse kiuasta suojele eikä löylyjä paranna.

Saunan seuraavassa versiossa kiuas vaihtui kertalämmitteiseen ja kevythormi muurattuun hormiin.

Peittävä puunsuoja sai hirret lahomaan viidessä vuodessa niin, että niiden päitä pystyi irrottamaan käsin kehikosta.

Toinen sauna

Muutaman vuoden kuluttua päätin korjata tilanteen ja hankin Aitokiu-kaan. Lattiaan sahattiin aukko, ja kiuasta varten tehtiin peti alla olevalle kalliolle. Kevythormin tilalle muurattiin kunnan tiilihormi, myös se muurattiin kallion päälle. Tulipesän luukku sijaitsi siis lattiatason alapuolella eikä kiukaasta näin ollen tullut niin korkea, etteivät jalat enää lämpenisi. Nyt sain nauttia omassakin saunassa tosi hyvistä löylyistä.

Olin käsitellyt ulkopinnat vihreällä valtimilla, mutta väri ei miellyttänyt silmääni, joten sain päähäni maalata se uudelleen puunväriseksi vaaleanruskealla Vinhalla, peittävällä puunsuojalla.

Noin viiden vuoden kuluttua asennuksesta huomasin, että hirret ovat lahonneet. Hirsien päitä pystyi käsin irrottamaan kehikosta. Syykin selvisi minulle.

Saunomisen jälkeen sauna on vielä kuuma ja hirsissä oleva kosteus poistuu hirsien läpi. Hirren ulkopinta oli suljettu lateksipohjaisella Vinhalla, joten hirressä olevalla kosteudella ei ole mahdollista haihtua ja se rupeaa vääjäämättä vähitellen lahoamaan. Saunomisen jälkeen saunan lämpötila pysyy vielä pitkään korkealla, jona aikana hirsien kosteus penetroituu ulospäin, mutta lateksikalvon johdosta se ei pääse haihtumaan hirrestä. Näin minä päätin sen tapahtuneen, mutta voihan siihen olla muitakin syitä.

Keskustelin tästä paikallisen rakentajan kanssa. Hän oli sitä mieltä, etteivät hirsirakennukset sovi eivätkä pärjää saariston olosuhteissa. Syksyllä, kun mökeillä ei enää käydä, jäävät ne täysin luonnon armoille. Vettä sataa ja myrskyt lennättävät merestä suolavettä hirsien väliin, jotka kuivuvat huonosti. Hirsirakennukset olisi hänen mielestään paneloitava pystylaudoituksella, jos haluaa niistä pitkäikäisiä.

Ensimmäinen sauna tehtiin naapurin metsän puista.

Kolmas sauna

Näille saaristolaisille ei mikään tunnu olevan mahdotonta. Kysymykseeni, mitä on tehtävissä, sain vain vastaukseksi ”inga problem”, hän voi kyllä korjata vahingot.

Pahimmat alahirret vaihdettiin kokonaan ja hirsien päät sahattiin irti ja hirret kiinnitettiin toisiinsa rst-nauhoilla. Sisäpuolelta sauna oli edelleen hirsisauna, mutta ulkopuoli pane-loitiin pystylaudoituksella. Samalla siihen rakennettiin katettu terassi ja muutenkin parannettiin sitä, muun muassa katto uusittiin.

Näin sain 20 vuotta lisää aikaa nauttia hyvistä löylyistä.

Ihminen tulee vanhetessaan mukavuudenhaluisemmaksi, joten päätin rakentaa muutama vuosi sitten kokonaan uuden saunan, jossa saunoisin sitten loppuelämäni (?)

Saaristolaisille ei ollut mikään ongelma korjata saunaa, vaan saatiin 20 vuotta lisää aikaa nauttia hyvistä löylyistä.

ISOT KIVET PITÄÄ LAITTA ENSIN.

Oman kodin kellari ja kivrunko kannattaa tehdä isoista kivistä, nopeasti ja persoonallisesti.

www.potius.fi

Potius Oy
Koskelontie 14 A 3, 02920, Espoo, puh. 010 231 1580
www.potius.fi

POTIUS
ON JÄRKEVÄÄ RAKENTAA ISOISTA KIVISTÄ.

Mukavuudenhalu laittoj rakentamaan uuden saunan – ehkä loppuelämäksi.

Neljäs ja viimeinen sauna

Tilasin Finnlamellilta Aino-tyyppisen pienen saunan, jossa saunan ohella on myös pesu- ja pukuhuone. Saunan ulkoseinät paneloitiin laudoilla.

Näin ollen ei itse saunan puolella tarvitse koskaan käyttää merivettä, löylyvetenä käytetään ainoastaan makeata vettä, lähinnä sadevettä.

Kiukaaksi valitsin luonnollisesti Aito-kiukaan. Kiuas toimitettiin Kerkes-kivillä. Kerkeskivet lämpiävät hieman nopeammin kuin perinteiset kivet, mutta ne myös jäähtyvät nopeammin. Pidän kunnon löylyistä, joten vaihdoin osan kivistä perinteisiin kiviin ja löylyt paranivat entisestään. Jos lämmitysaika pitenee 30 minuutilla, niin väliäkö sillä, aikaa saassa on.

Meillä ei ole saassa kaivoa, mutta sadevesi on toistaiseksi riittänyt vallan mainiosti. Talojen nurkissa on rännien alla vesitynnyrit, joihin kerätään vettä. 💎

teraWATT

Hyvä talo ansaitsee toimivan tekniikan.

Asuinrakennukset

Linjasaneeraukset

Toimitilat

www.terawatt.fi

ESILÄMMITÄ AJONEUVOSI VAIVATTOMASTI EBERILLÄ!

Katso lisää
eberi.fi

MIKÄ EBERIN EASYSTART -KÄYNNISTYSVAIHTOEHDOSTA SOPII SINULLE?

- EasyStart Web -mobiiliohjaus - kytke lämmitin päälle älypuhelimella, tabletilla tai tietokoneella
- EasyStart kauko-ohjain, joka kulkee mukana vaikka avainnippussa - pieni laite, jonka suurikokoinen näyttö ja selkeät symbolit tekevät käytöstä todella helppoa
- EasyStart Timer -kellokytkimestä ajoneuvon sisällä

KATSO LÄHIN PALVELEVA JÄLLEENMYyjÄSI OSOITTEESTA EBERI.FI

A WORLD OF COMFORT

Eberspächer

Maahantuoja Wihuri Oy Tekninen Kauppa
www.eberi.fi | www.wihuri.fi | eberspacher@wihuri.fi | p. 020 510 2327

Yhdessä yhteiskuntaa rakentaen

Rakennusteollisuus

www.rakennusteollisuus.fi

T|MEDIA Research Based Reputation Advisory

**REPUTATION
& TRUST**

Interbad ei tällä kertaa hätkäyttänyt

■ Interbad-näyttely järjestetään joka toinen vuosi Stuttgartissa. Tänä vuonna paikalla oli hieman vähemmän yrityksiä ja muutamia merkittäviä valmistajia puuttui. Kauko-Idästä osallistujia oli vain muutama. Messuilla ei ollut mitään erityistä uutta nähtävää.

Suomalaisia kiuasvalmistajista paikalla olivat Harvia, Narvi ja Tulikivi. Puolisuomalainen SAWO Filippiineiltä oli esillä kiuasaineen Sentiotecin osastolla.

Saksalainen EOS on hankkinut omistukseensa muun muassa kaasukiukaita valmistavan Kusatekin. Die Kunz & Meis -yritysrypäs alkaa olla alalla iso tekijä.

Suomesta oli edellistä kertaa suurempi edustus alan pk-yrityksiä. Sauna from Finland oli saanut omia jäseniään kiittävästi mukaan. Varsinaisia saunoja ei Suomesta ollut lukuun ottamatta ulkona ollutta saunavaunua, joka ei oikein edustanut suomalaista saunaa parhaimmillaan.

Conradin arkistot talteen

■ ISA:n pitkäaikaiselta

kunniajäseneltä professori Eberhard Conradilta jäi laaja kokoelma saunaan liittyvää kirjallista materiaalia. Hänen tyttärensä, professori Brenken sekä Conradin oppilas tri W. Seidel ovat käyneet materiaalin läpi. Se on liitetty Sommerfeldin klinikan kirjastoon nimellä "Eberhard Conradi Bibliothek".

ISA:lla nyt 25 jäsentä

■ Japanin saunaseura JSSA kutsui ISA:n pitämään hallituksen kokousta Japaniin. Paikkana oli Finland Village Koumin kaupungissa lähellä Naganoa.

Hallitus hyväksyi muutamia uusia jäseniä, joista mielenkiintoisin on Baskimaan saunaseura. Jäseniä on nyt kaikkiaan on 25.

Japanilaiset ovat tehneet usean tutustumisretken jälkeen paksun savusauna-kirjan DVD-levyineen, joka julkistettiin Tokiossa 15.11. Kirja on upea lisä Suomen juhluvuodelle, vaikka mukana on saunakulttuuria myös Baltian maista.

Paikallinen TV eli NHK on tekemässä kirjasta ja laajemminkin saunasta ohjelmaa Japanin televisiolle.

RISTO ELOMAA
puheenjohtaja

Sauna auki

Sauna kiinni

Klafs jatkaa vahvasti uusilla innovaatioilla muun muassa huoneistosauvojen markkinoilla. Klafsin Sauna S 1 on mielenkiintoinen tilaihme.

*Joulun kruunaa
saunan lempeät löylät.*

EMENDO
SAUNAHATTU
Materiaali huopaa,
saatavilla useita
erilaisia.

14⁹⁵

EMENDO
**SAUNA-
KARHU ja
SAUNA-
TUOKSU**
10 ml
Eukalyptus

6⁹⁰

FOXTEL
LÖYLYTUOKSU 1 l
Tervainen tai eukalyptus

1⁶⁹

SAUNAKIULU 5 l
Väri kupari, materiaali muovia

6⁹⁹

SAUNAKAUHA 0,6 l
Väri kupari, materiaali muovia

2⁹⁹

Orthex tuotteet saatavilla
myymälöistämme, joissa on
laaja työkaluvalikoima.
Katso myymälät
tokmanni.fi/myymalat.

**SAUNASANKO 10 l
tai SAUNAVATI 9 l**
Väri kupari, materiaali muovia

7⁹⁹

Suomen Saunaseura Ry

www.sauna.fi

Vaskiniementie 10, 00200 Helsinki

Saunojen aukioloajat

Miehet

tiistai ja perjantai: klo 13.00–21.00
keskiviikko: klo 13.00–22.00
jaetut lauantait: klo 12.00–16.30,
viimeinen sisäänpääsy klo 15.45
muut lauantait: klo 12.00–19.00

Naiset

maanantai, paitsi kuukauden ensimmäinen:
klo 13.00–21.00
torstai: klo 13.00–22.00
jaetut lauantait: klo 17.00–20.30

Jaetut lauantait

Kuukauden ensimmäiset sekä elokuun ja joulukuun lauantait ovat jaettuja.

Kassan puhelinnumero: 050 372 4167 saunojen aukioloaikoina

Poikkeukset aukioloaikoihin

Saunatalo on suljettu joulupäivinä 25. ja 26.12., uutena vuonna 31.12. ja 1.1. sekä loppiaisena 6.1.

Jouluaatto on jaettu saunapäivä (naiset 10.00–13.00, miehet 13.30–16.30; viimeinen sisäänpääsy 15.45).

Yhteystiedot

Toiminnanjohtaja Katariina Styrmann
050 371 8178, tj@sauna.fi
puhelinaika ma-to klo 10.00–12.00

Lämmittäjä, kiinteistöhuolto Ari-Pekka Paavola

050 372 7648, a-p.paavola@sauna.fi

Päätoimittaja Leena-Kaisa Simola

0500 80 10 40, lehti@sauna.fi

Saunaseuran johtokunta

Tuomas Lehtonen, pj.

Tutkimus- ja kulttuuritoimikunnan pj
040 560 9879, tuomas.lehtonen@finlit.fi

Jussi Niemelä, varapj.

050 506 1999, jussi.p.niemela@gmail.com

Mikko Fritze

050 449 9433, mikkofritze@gmail.com

Antti Lavonen

Taloustoimikunnan pj
0400 299 088, alavonen@gmail.com

Jarmo Lehtola

050 4432082, jarmo.lehtola@kolumbus.fi

Katri Makkonen

Viestintätoimikunnan pj
040 5603103, katri.makkonen@gmail.com

Petteri Ormio

Sauna-lehden toimitusneuvoston pj
050 467 0474, petteri@ormio.fi

Hannu Sainula

050 559 9557, hannu.sainula@pp.inet.fi

Gina Sundgrén

Kunnossapitotoimikunnan pj
050 593 2800, gina.sundgren@ymparistosuunnittelu.com

Antti Säiläkivi

0400 241 114, antti.sailakivi@hpplaw.fi

Jäsen- ja saunamaksut, oheispalvelut ja niiden hinnastot sekä paljon lisää tietoa seuran toiminnasta:

www.sauna.fi

SUOMEN SAUNASEURA
FINSKA BASTUSÄLLSKAPET
THE FINNISH SAUNA SOCIETY

Laadukasta tekstiilivuokrausta ja
pesulapalvelua

www.lainas.fi

Iloista joulunodotusta!

ELÄMÄNPELASTAJA.

**Tiedätkö sinä varmasti
ajokuntosi aamulla ?**

*Laadukas Dräger alkotesteri tietää
ja varmistaa liikenneturvallisuuden.*

*Alcotest 3820 on helppokäyttöinen
ja luotettava ajokunnon varmistaja,
täydellinen valinta ajokumppaniksi
niin maalle kuin merelle.*

*Odotettu tuoteuutuus Alcotest 3820
on nyt saatavana jälleenmyyjillä.*

Hanki omasi heti ja lopeta arvailu!

**Dräger Alcotest 3820
- Se UUSI luotettava alkotesteri.**

Myynti: Auto- ja venealan liikkeet
Lisätietoja: www.kaha.fi

Dräger

Muutamme tiedon taidoksi ja toiminnaksi.

Kiinkon ratkaisukeskeiset ajankohtaiskoulutukset sekä tutkinto- ja pätevyyskoulutukset ovat alan huippua. Tarjontaamme ohjaa vahvasti työelämälähtöisyys ja kouluttajamme edustavat alan parasta asiantuntemusta.

Kiinko on kiinteistö- ja rakennusalan johtava kouluttaja. Järjestämme vuosittain yli 130 julkista ja yrityskohtaista tutkinto-, ajankohtaiskoulutus- ja valmennustilaisuutta, joihin osallistuu yhteensä yli 6 000 henkilöä. Olemme kouluttaneet alaa vuodesta 1978, lähes 40 vuotta.

Tutustu koulutuksiimme www.kiinko.fi

Rakennamme, remontoimme - ammattitaidolla.

30 vuotta kiinteistöjen ja rakennusten parhaaksi.

Ota yhteyttä - löydämme teille sopivat ratkaisut kanssamme.

Svennens Saneeraus Oy

www.svsa.fi • toimisto@svsa.fi
0400 114 700

JOULUOLUT.

Posti Green

E 200 d T A Business kokonaishinta alk. 53 303,89 € (sis. alv:n, arvioidun autoveron ja toimituskulut 600 €). Vapaa autoetu 960 €/kk, käyttöetu 795 €/kk. CO₂-päästöt 109 g/km, EU-keskikulutus 4,2 l/100 km. Huolenpito-sopimus 3 vuodeksi kiinteällä kk-maksulla alk. 33 €/kk. Kuvan auto lisävarustein. Ajotietokoneen kieli: englanti.

Masterpiece of Intelligence. Uusi E-sarjan farmari – ajatuksen edellä.

Uusi E-sarjan farmari on varustettu useilla älykkäillä turvallisuutta edistävillä ratkaisilla. Yksi niistä on edistyksellinen PRE-SAFE Sound® -turvajärjestelmä, joka kykenee ainutlaatuisella tavalla valmistamaan matkustajien kuuloaistin koville äänille mahdollisessa ääritilanteessa. Tutustu tarkemmin uuden E-sarjan innovatiivisuutta kuvaaviin videoihin osoitteessa **mercedes-benz.fi** tai YouTube-kanavallamme.

Mercedes-Benz Suomi

@mbsuomi

Mercedes-Benz Suomi

Mercedes-Benz

The best or nothing.

